

Nr. 51, (357), 17-23 decembrie 1996

VIRGIL MĂGUREANU

directorul SRI
îi răspunde lui
ȘERBAN ORESCU

pag. 3

Din nou despre asasinarea lui
IOAN PETRU CULIANU
de ANDREI OIȘTEANU

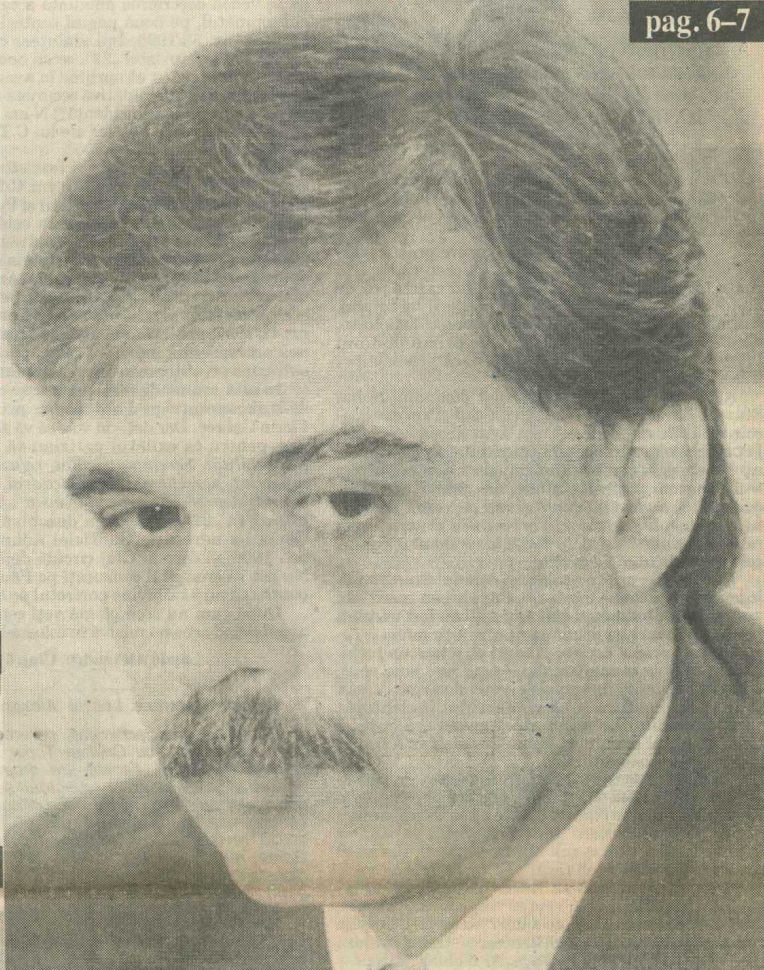
pag. 13

Cazul GHEORGHE URSU
rămîne nerezolvat

pag. 11

„Salariul minim nu trebuie să fie un ajutor social“

pag. 6-7

Interviu cu ALEXANDRU ATHANASIU,
ministrul Muncii și Protecției Sociale

Dacă vom reuși s-o realizăm, integrarea europeană ne va racorda la o lume în care se vorbește scurt și precis, se întreabă la obiect, se acționează pe loc, fără amănări. O lume cu reguli precise, strict respectate după ce au fost stabilite. Va fi nevoie de a face compatibili nu doar parametri economici și legislativi, ci și pe cei comportamentali. Va trebui acceptat, de pildă, că, după ce s-a realizat o înțelegere între parteneri ori un pact politic, lucrurile sînt „bătute în cuie“.

Pe parcursul construirii noului executiv s-a demonstrat nu numai o ignoranță (firească, fiind vorba de o nouitate absolută), ci și un refuz încăpăținat de a înțelege „regulile jocului“. Și de a le accepta după înțelegere. În noua structură a puterii predomină universitarii, a căror competență (academică ori managerială) nu a fost condiționată de apartenența la un partid aflat în opoziție 7 ori măcar 4 ani, dar aceștia sînt, în mod obligatoriu, și oameni politici. Analisti cunoscuți au reproșat însă această condiție *sine qua non* unui guvern care și-a afirmat deschis responsabilitatea politică, în deplină cunoștință că va trebui să propună măsuri nepopulare pentru a salva țara de la apropiatul dezastru economic. Faptul că cei care au acționat cu consecvență ani în șir pentru a câștiga puterea și-o organizează cum cred ei de cuviință, după cum sînt în stare să negocieze și după cum vor răspunde în fața electoratului viitor, s-a dovedit foarte greu de acceptat, cel puțin dacă te iei după comentariile din presă.

Există alți observatori (nu neapărat fani ai CDR) care au rămas cu impresia că, la masa negocierilor, USD a fost avantajat, pentru că „a luat“ Apărarea, Externele, Transporturile – ministere „grele“, ce ar prezenta și avantajul de a păstra ministrii respectivi o bună imagine publică, asigurînd astfel partidului un important capital de putere. Vi-

torul îndepărtat va demonstra cît adevăr conține această impresie. Prezentul trebuie să țină însă minte trecutul apropiat, și anume cît a fost de importantă alianța CDR-USD pentru căderea (nesperată) a regimului Iliescu. Și cît de importantă rămîne ea în continuare. Nimic nu ar periclita mai mult această ultimă șansă de redresare a României decît apariția rapidă a unor tensiuni în interiorul alianțelor abia instalate la putere.

N-o să se declanșeze și în România un război similar celui din fosta Iugoslavie, pornind de la conflictele etnice ori religioase din Transilvania? – a fost în ultimii ani o întrebare stereotipă a jurnaliștilor străini. Un răspuns negativ îi deruta. Argu-

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Stabilitatea reală ca ultimă șansă

mentarea pe tema diversionii politice, prezentă în 1990 la Tirgu-Mureș, în neînțelegerea religioasă dintre ortodocși și greco-catolici ori în presa extremistă manipulată, nu reușea să-i convingă. Cine putea garanta că nu idealizezi o realitate socială descrisă de regulă ca permanent explozivă?

La fel de derutați au fost atît observatorii străini, cît și mulți dintre românii din diaspora văzînd modul pașnic în care s-a realizat alternanța politică, prin votul din 17 noiembrie 1996! Întîmplările sîngeroase și confuze din 1990 și 1991, presa extremistă

murdară au construit României o imagine-clieșu mai credibilă decît realitatea, așa cum, din păcate, se întîmplă destul de des în această epocă de explozie informațională. Viteza schimbărilor sociale, viteza istoriei este la acest sfîrșit de mileniu mai mare decît viteza în care se schimbă imaginile mentale – chiar și cele ale martorilor apropiați ori ale participanților direcți. Imaginea unei României stabile politic și social a rezultat din alegerile municipale, parlamentare și prezidențiale cîștigate de forțele democratice. O nouitate încă neasimilată este prezența la guvernare a UDMR, alături de USD și CDR, ca și instalarea foștilor reprezentanți ai societății civile – președintele și primul-ministru – în structurile de putere. Și fostul președinte, Ion Iliescu, a încercat la vremea lui să facă un atu din imaginea unei României stabile într-o zonă geopolitică foarte convulsiată, dar, după ce fusese un artizan al conflictelor – interetnice, sociale, religioase –, n-a mai reușit să convingă pe nimeni. Cu totul alta este acum poziția noii puteri.

Tocmai această neașteptată imagine a unei României stabile și democratice a întretinut, în întîlnirea de la Dublin din 14 decembrie 1996, atenția față de noua echipă a politicii externe: președintele Emil Constantinescu, ministrul de Externe Adrian Severin, șeful Departamentului pentru Integrare Europeană, Alexandru Herlea.

O realitate politică nouă, un alt discurs, un alt tip de prezență internațională s-au instalat cu atîta repeziune, încît ea rămîne a fi descoperită și interiorizată – nu numai de cancelariile occidentale, de jurnaliștii străini, ci și de noi înșine. Ea reprezintă deocamdată singura carte pe care o deține la această oră România în cursa ei, de-a dreptul disperată, pentru a mai forța, în al 13-lea ceas, intrarea în NATO.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

IMPORTANT

Îi anunțăm pe cititorii noștri că ultimele două numere din acest an vor apărea luni 23 și luni 30 decembrie, atât în București, cât și în țară.

Stimată redacție,

Cînd am citit cartea domnului Gabriel Liiceanu *Apel către lichele*, închizînd-o mi-am spus că cei care ar trebui „să audă” acest APEL sînt surzi.

Deci, din punct de vedere practic, cartea este inutilă. Rar se-nîmplă să cred că o carte poate fi inutilă. Mi-am zis, închizînd cartea, că de fapt nu surzenia este cauza nepriceperii mesajului, ci limba: lichelelor trebuie să le vorbești lichelește, nicidecum în limba în care se exprimă domnul Liiceanu. În plus, m-am întrebat dacă lichelele pot fi moralizate.

Au trecut luni. Citind articolul domnului Mihai Sturdza din „22” (30.X-5.XI), cu titlul „Prin coridoarele d-lui Silviu Brucan”, am avut aceeași reacție. Pot fi lichelele moralizate? Cine citește „22”? Desigur, nu lichelele. M-am bucurat totuși că domnul Mihai Sturdza, mai puțin metaforic, dau „probe”, deci evidența: „(...) au fost întemnițați sau deportați femeile, bătrînii, copiii lor chiar. Vorbesc din proprie experiență, ca unul arestat, în 1952, la vîrsta de 17 ani... cel mai tînăr avea 14 ani”.

Din fericire, printr-o minune, domnul Sturdza trăiește și poate depune mărturie. Cîți alții au murit sau au dispărut, Dumnezeu știe. Cîți alții au fost mutilați pe viață, cîți au luat drumul pribegiei — ca mine...

Nu este scopul acestor rînduri de a face un rechizitoriu în plus comunismului — sau, mai bine spus, crimelor săvîrșite în numele acestei doctrine. Vreau doar să-mi confirm și să vă dezvăliu inutilitatea cărții domnului Liiceanu: dacă apelul era citit, ei bine, articolul domnului Mihai Sturdza ar fi fost și el inutil, nu o necesitate.

Vreau să precizez că nu ura sau setea de răzbunare mă-ndeamnă să vă scriu, ci o umilă indignare. Nu înțeleg de unde tupeul. Aș vrea să se tacă și pentru o dată „domnii Brucani” să iasă pe virful picioarelor la pensie. Zău, este cazul! Măcar acum, în ceasul al nouăzeci și nouălea, să tacă.

Acum că românii s-au trezit, că în sfîrșit „tranșacția” a abdicat în fața voinței majorității, că încet, încet înțelepciunea unei „coabitări” va da țării liniștea necesară, ei bine, domnul Brucan ar trebui să iasă la pensie. Ar fi elegant s-o facă. Ar fi chiar deștept.

Intrarea lui André Malraux în Panteon, care a avut loc pe 23 noiembrie, cu mare pompă, este un act politic: reprezintă reconcilierea dreptei cu stînga, ceea ce De Gaulle visa, o Franță mai puțin dorită. Intrarea lui Malraux în Panteon reprezintă și un semn de maturitate în a recunoaște că între cele două extreme există o cale de mijloc — cel mai greu de găsit și de urmat. Intelctualitatea țărilor europene, într-o mare măsură, a înclinat mai întodeauna către stînga, căci această intelectualitate a iubit... visarea. Cioran spune „*rêver c'est le suicide qui se permettent les gens bien élevés*”. (Mi se pare singura scuză pentru a-mi explica alegerea... „stîngii”.)

Trezindu-ne, haideți să alegem nevisarea și să încercăm să fim înțelepți acceptînd coabitarea. Această coabitare are nevoie de tăcerea domnului Brucan și poate, în sfîrșit, de perceperea apelului domnului Gabriel Liiceanu. Este timpul.

Gabriela Baicu-Cerkez, Zürich, 5 decembrie 1996

Doamnă Gabriela Adameșteanu,

Aflu cu stupeoare din nr. 49/1996 al revistei „22” că dubiosul și agramatul Cristian Tudor Popescu și-a găsit în persoana dv. un nou aliat. Intrucît nu-mi pot închipui că abia acum veniți pentru prima dată în vizită în România, nu se poate să nu știți că personajul pe care cu atîta zel îl apărați de rîndurile polemice ale lui Gabriel Andreescu a fost unul din cei mai vajnici „înjurători” ai disidenților anticomuniști, în primăvara anului 1990, atunci cînd tactica lui Hiescu cerea să fie discreditati toți ceilalți contracandidați cu prestigiu. Pe atunci, după cum C.T.P. însuși mărturisește, cînd se întîlnea pe stradă cu foști amici ai săi, „în ochii multora citeam dorința acută de a mă scuipa”. Între timp, se vede că și-a cîștigat simpatia redactorului-șef al „22”-ului, care îl consideră „un bun jurnalist” și chiar „un pamfletar redutabil”.

Ce merite i-au adus erorile acesti lauri? Faptul că, într-un gest de o rară mirșăvie, oricînd sancționabil prin Codul penal, a pus la cale, cu sprijinul ocult al SRI, o murdărsă campanie de presă împotriva lui Paul Goma, în vara lui 1995, după ce exilatul parizian se înscriesese în competiția împotriva lui Ion Iliescu?

(A se vedea descrierea detaliată a cazului, de către subsemnatul, pe două pagini centrale, în *România literară*, nr. 33/1995. Îmi amintesc cu nostalgie că nr. 29/1995 al revistei „22”, ce cu onor o conduceați și pe atunci, a sărit să sprijine în avanpremieră, publicînd-o, această inițiativă securistă a *Adevărului*... Să fi fost o simplă coincidență? N-am citit de atunci, pe undeva, scuzele publice ale lui C.T.P. în legătură cu acel incident...)

Sau poate admirația v-a fost stîrnită de intervenția sofistă și agramată a lui C.T. Popescu, la Neptun, la Conferința „Scritorul și Puterea” (în septembrie 1995), cînd, sub masca echidistantei, s-a lansat în acuze nefondate la adresa opoziției de atunci, cu scopul implicit de a atenua discursul critic și acuzator al lui Octavian Paler. Am analizat din nou reaua-credință și impostura personalului, cu acel prilej (vezi „Trei sofisme”, în *România literară*, nr. 42/1995, p. 3). Nu mă așteptam ca, avînd asemenea antecedente, individul să reapeară în prim-plan sub aripa ocrotitoare a Gabrielei Adameșteanu.

În altă ordine de idei, mă bucur că v-ați hotărît să-l „recuperati” pe Paul Goma, prin articolul lui Florin Găbră. Dar dați-mi voie să vă sugerez un prim pas, pentru ca exilatul parizian să nu mai fie un „nereabilitat, nereînmatriculat, refuzat, nepublicat, expatriat, nerechemat, nereîncaadrat, neinvitat, neonorat, nepremiat, nerecompensat”. Ce-ar fi să publicați în „22” scrisoarea deschisă pe care Paul Goma i-a adresat-o Gabrielei Adameșteanu, la 2 oct. 1996, și care la Cluj circula deja în samizdat? Nu pot să cred că îl cenzurați pe Paul Goma numai pentru că nu vă convine portretul pe care vi-l face.

După cum nu cred că mă veți cenzura pe mine, nepublicînd această misivă în coloanele revistei „22”.

László Alexandru, Cluj, 6 decembrie 1996

Stimate domnule László Alexandru,

Poate vă mai schimbaji părerea despre felul cum „m-am aliat” cu Cristian Tudor Popescu citînd și nr. 51. Oricum, fiecaré are dreptul la o opinie în revista „22”, chiar și redactorul-șef. Cit privește portretele pe care mi le face Paul Goma poate vor interesa istoria literară, dar nu cred că interesează revista „22”. Ultimul text primit de la Paul Goma repetă aceleași acuze la adresa lui Emil Constantinescu și Nicolae Manolescu, astfel încît n-am considerat utilă publicarea lui, cu atît mai mult cu cît eram în campanie electorală.

Gabriela Adameșteanu

Stimată redacție,

Dacă se marchează pe harta României fiecare județ cu o culoare, în funcție de rezultatul favorabil unui candidaț sau a celui-lalt, se constată, în mod uimitor, o netă departajare, pe linia arcului carpatin, a întregii țări. De o parte Transilvania — pro Constantinescu (excepție jud. Hunedoara), iar de altă parte, vechiul regat — pro Iliescu (cu excepția jud. Prahova, Galați, Constanța și București). Aceași linie desparte și gradul de participare la vot, în vechiul regat situîndu-se între 60-70%, în timp ce în Transilvania ajunge pînă la 85% (cele mai mari procente fiind înregistrate în județele cu majoritate maghiară). Care ar fi explicația acestei situații? Să fie rezultatul unei propagande nuanțate după regiune, să fie deosebirea de mentalitate, să fie o lipsă de pregătire civică pentru unele regiuni sau o deosebire de afinitate pentru Vest și Est? Discutînd cu un ardelean de origine etnică germană, acesta și-a arătat o mare decepție în legătură cu votul moldovenilor (care a atins la Botoșani 68,46% pentru Iliescu). Aceași atitudine am întîlnit-o și la alți locuitori ai Ardealului, manifestîndu-se adesea cu un blam față de toți regășenii. Această atitudine m-a durut mult, eu fiind regășean și pe deasupra și moldovean. Dar rezultatul acestui scrutin mi are și o interpretare interesantă. Emil Constantinescu l-a depășit pe Ion Iliescu cu circa 1.140.000 de voturi pe întreaga țară. Socotînd circa 6,7% din numărul voturilor valabil exprimate, care reprezintă proporția electorilor maghiari în totalul electoratului, rezultă că maghiarii din Transilvania (care au avut și cel mai ridicat procent de prezență la vot) i-au adus lui Emil Constantinescu circa 800.000 voturi. Or, dacă maghiarii ar fi votat masiv cu I. Iliescu (așa cum au făcut-o cu E. Constantinescu), acesta ar fi cîștigat alegerile (s-ar fi scăzut 800.000 voturi de la E. Constantinescu și s-ar fi adăugat la I. Iliescu). Iată deci că datorăm alegerea unui președinte al tuturor românilor votului minorității maghiare! Credeți că această problemă ar merita o discuție între specialiștii dumneavoastră, care să ne prezinte niște concluzii juste?

Mihai Banu, București, 2 decembrie 1996

Reamintim cititorilor noștri că această pagină le aparține, ca și responsabilitatea pentru scrisorile lor.

Stimată doamnă redactor-șef,

Mă adresez Dumneavoastră ca urmare a apariției, în revista ce o conduceți, a articolului „Indignare, înțelepciune?”, apărut în numărul din 11-17 decembrie 1996, pe pagina a 7-a, sub semnătura colaboratorului Dumneavoastră, Gabriel Andreescu, în care se fac afirmații și alegații grave, inadvergente, la adresa Ambasadei României la Budapesta, a personalului acesteia și la adresa mea, în calitatea oficială ce o am în Capitala Ungară, aceea de ambasador al țării noastre în Ungaria.

Este vorba despre faptul că, în articolul respectiv, Gabriel Andreescu, făcînd unele asociații ciudate, incoerente, afirmă: „Prin Dorin Suciu ajungem la conexiunea dintre Traian Chebeleu, de la Președinția României, și ambasada română din Ungaria, unde d-l Chebeleu are oamenii lui”. Mai departe, Gabriel Andreescu afirmă: „Nu am nici un argument că domnul Cristian Tudor Popescu scrie ce îi comandă d-l Suciu, ambasadorul României în Ungaria ori d-l Chebeleu”. Deși, însuși autorul nedemnei incriminări afirmă că nu are nici un argument, printr-o penibilă compoziție de frază, plasează implicit în sarcina mea o acuză gravă, lipsită de orice teme.

Stimată doamnă redactor-șef,

Cele de mai sus mă obligă — cu tot regretul ce îl resimt — să adresez revistei ce o conduceți un protest hotărît pentru ofensa care aduce o gravă atingere onoarei mele, cu implicații jignitoare privind moralitatea activității diplomației românești în Capitala ungară.

Este înrîstător — după opinia mea — că un colaborator al unei reviste de prestigiu, ce și-a cîștigat un rol în formarea societății civile din România, își îngăduie, fără teme, să aducă o impardonabilă jignire la adresa deontologiei și demnității mele.

Revoltătoarele alegații ale colaboratorului revistei ce o conduceți vin în contradicție evidentă și neechivocă cu progresele, manifeste în relațiile româno-ungare, din momentul în care mi s-a făcut înalta onoare de a reprezenta România în Ungaria. Dovada cea mai elocventă este evoluția raporturilor dintre cele două țări și tratatul de bază româno-ungar la materializarea cărora încă nu și-a permis nimeni — pînă la acuza implicită a colaboratorului Dumneavoastră — să pună la îndoială aportul meu, fie el și modest.

Nu mai o gîndire pe care nu doresc să o calific putea imagina că, paralel cu eforturile ambasadei și ale ambasadorului de la Budapesta, printr-o conjurație subterană, exact aceiași acționează în sens contrar. Mărturisesc că această logică îmi este inaccesibilă.

Vă adresez rugămîntea de a solicita în modul cel mai ferm colaboratorului Dumneavoastră Gabriel Andreescu să procedeze, cît mai degrabă cu puțință, la o retractare publică, în aceeași revistă, a afirmațiilor și alegațiilor făcute la adresa mea și a instituției ce o conduc. De asemenea, cer în modul cel mai hotărît să-mi prezente, pe aceeași cale, scuze.

Pînă atunci, binevoiti a comunica autorului acestui dezonorant demers că oferta de conlucrare ce i-am adresat — la solicitarea sa — cu prilejul vizitei ce mi-a făcut-o recent o consider suspendată.

Vă rog să primiți, stîmătă doamnă redactor-șef, expresia considerației ce vă port și preturii pentru revista ce o conduceți.

IOAN DONCA

Ambasadorul României la Budapesta

ERATĂ

Din vina serviciului de corectură, la scrisoarea d-lui Francisc Grünberg, publicată în nr. 49 (4-10 decembrie a.c.), au apărut două erori. Prin urmare: în paragraful 7 se va citi „decît vajnicul patriot”, în loc de „despre vajnicul patriot”; în paragraful 9 se va citi „majoritari receptivi”, în loc de „majoritari, receptivi”.

EMIL HUREZEANU

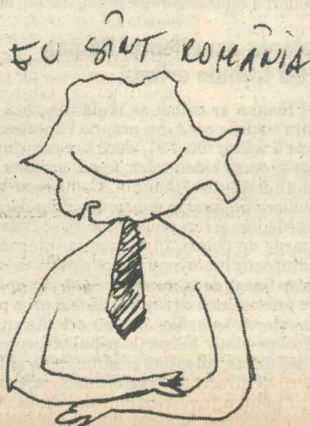
Ultimii mohicani

Noua putere de la București își caută anevoie foliile, în penumbra accentuată a sălii de spectacol, cu locurile vândute la suprapreț, lăsate moștenire de regimul Iliescu. Miniștrii încă nu s-au instalat, presa democratică favorabilă fostei opoziții afișează, în numele independenței, de a cărei știrbire se fește acum, un fel de scepticism exuberant, iar cetățenii României chiar că nu au încotro: așteaptă rezultatele schimbării. În această suspensie sau pauză de respirație a statului, funcționează, însă, se pare, la parametri „obișnuiți” majoritatea ambasadelor române din străinătate. Încă nu știm când și dacă ministrul de externe Severin, împreună cu Victor Ciorbea și Emil Constantinescu, îi va numi pe noii șefi ai misiunilor diplomatice. Cert este că majoritatea zdrobitoare a ambasadelor române din cele mai importante țări occidentale, dar și de la Moscova sau Pekin, sînt mercenarii zeloși ai fostului președinte Iliescu, a căror dependență politică, dusă pînă la servilism, față de fostul regim nu este depășită decît de mediocritate, neprofesionalism și rea-credință. Exemplele ne stau la îndemînă: ambasadorul la Paris, Caius Dragomir, un pseudo-eseist oportunist, evadat din tabăra Roman, făcea la 16 noiembrie 1996, în paginile *Cronicii române*, apologia stagnării. Sergiu Celac a reușit performanța să fie cel mai elegant și anonim șef de misiune diplomatică — de șase ani încoace, reședința sa din capitala Regatului Unit fiind, la fel ca în cazurile Voican Voiculescu, Mazilu, Novăceanu, un domiciliu forțat de lux în calea vendetelor postdecembriste. Ambasadorul Geoană de la Washington pare să fie simpatizat de americani: e un cadru tînăr și dinamic, cum se spune ironic în Occident. Singura sa carte de vizită certă este mai degrabă cea a tatălui său, generalul de securitate Geoană, fostul șef al adăposturilor speciale ale dictatorului Ceaușescu. Entuziasmul cu care Geoană junior a salutat alegerea lui Emil Constantinescu n-a contravenit doar regulamentul diplomatic, ci e indiciul unei flexibilități suspecte.

Trimisul șef al regimului Iliescu la Roma este fostul șef de cabinet al ex-ministrului Meleşcanu, un funcționar nul și vesel, desprins din galeria de slujbași, nici măcar recalcificați, ai fostei Securități. Cazul ambasadorului Traian Gîrbea de la Moscova e fenomenal. Omul care vorbește multe limbi și rușește a fost o vreme într-un post secundar la Berlin, iar apoi cererea lui de acreditare ca ambasador *en titre* la Bonn a fost respinsă de autoritățile germane: prea era notorie apartenența sa de fapt la organele de drept. În urma refuzului german, Ion Iliescu l-a numit ambasador la Moscova. Aici a fost primit, fi-rește. Cit a făcut ambasadorul Gîrbea acolo, se știe: nimic. Relațiile cu Rusia au fost rigurose blocate în ultimii ani de angosa lui Iliescu, suspectat de kgb-ism mai vechi și mai nou, și de pudoarea regimului instalat în decembrie 1989 de a-și privi în ochi patronul moscovit, pe care însă vremurile l-au

schimbat, în sensul democrației, mai mult decît erau pregătiti să suporte băieții de la București.

Povestea ambasadorului Florea Dudiță de la Bonn este vesel-tristă. Fost student în URSS, specialist în tm cam cit în utc, PCR, sau PCUS, jovial și plin de bune intenții, Florea Dudiță a reușit cîteva performanțe fără egal: a patronat una din cele mai corupte ambasade ale țării; mulți din funcționarii ei, între care Jugănarul sau Ciugudean, oameni trecuți pe statul de plată al Ministerului de Externe și al serviciilor secrete deopotrivă, au fost demascați mai demult, în *Adevărul*, de afaceri ilegale, mergînd de la trafic clandestin de tractoare pînă la gestionarea de bordeluri în Germania. Altminteri sfios, d-l Dudiță e celebru prin ceea ce nemții numesc „frica de atin-

gere”. Refuză din principiu să contacteze jurnaliști sau oameni politici germani. Ca un pilot de linie care preferă să facă pe stewardesa doar la decolare și aterizare. Preferă compania posturică a d-lui Croicu, un fel de porumbel poștas al diplomației postcomuniste. Croicu a mai fost la Bonn, a fost debarcat, iar apoi, în urma traducerii și apariției în Germania a cărții lui Ion Iliescu *Revoluție și reformă*, a revenit pe malul Rinului, ca recompensă. În toamna anului 1995, Croicu a organizat împreună cu Dudiță, la Frankfurt, împotriva unui aviz al Ministerului Afacerilor Externe, o întîlnire catastrofală a autorului Ion Iliescu cu cititorii. Cîteva metri cubi din cartea lui Ion Iliescu în traducerea germană au fost depuși în subsolurile ambasadei române din Bonn. Surprinzător și scandalos este însă faptul că la 28 noiembrie 1996, după alegerea în funcție a lui

Emil Constantinescu, pe mesele din sala de recepție a ambasadei, în prezența oaspeților germani și străini, erau mai multe cărți de Ion Iliescu decît mitei sau cîrnăciori olteneste. Tot acolo s-a putut vedea și o broșurică de propagandă împotriva fostului guvern Roman, și el, între timp, numărul doi al statului. Pentru echipa Dudiță-Croicu, precum cutare piloți japonezi izolați în junglă după 1945, războiul în numele cauzei Iliescu încă nu s-a terminat: ei sînt ultimii francitrori ai Revoluției și Reformei, în varianta eșuată. Nemulțumiți de insuccesul cărții senatorului Iliescu, afișată la 28 noiembrie 1996, cei doi au reușit însă s-o facă lată de-abia la 4 decembrie 1996. Atunci, sub îndrumarea și concepția lor, cel mai important ziar german, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, a găzduit un supliment „România”. Autorii celor 8 pagini sînt grupați în așa-zisa firmă *Welt News GmbH*, cu sediul la Bonn. I-am căutat și am constatat că nu prea există. Suplimentul apărut la 4 decembrie a fost redactat și conceput înainte, de cuplul Dudiță-Croicu, pornindu-se, desigur, de la prezumția că Ion Iliescu și guvernul Văcăroiu cîștigă detașat alegerile. Ziarul e plin de clienți obișnuiți ai fostului regim, care mint sau spun jumătăți de adevăruri, ba despre privatizare, ba despre reforme: Temeșan, Agaton, Florin Georgescu, ba chiar și ministrul de externe „Melanescu” — așa a fost botezat aici Meleşcanu — se-ntind pe cîteva pagini de propagandă mincinoasă, inutilă și costisitoare — suplimentul a costat ceva în jur de 200.000 de mărci. Pentru că suplimentul a fost publicat totuși, la 4 decembrie 1996, fotografia lui Ion Iliescu a fost însoțită pe prima pagină de cea a lui Emil Constantinescu. Noul președinte este tratat de autorul anonim *Die Welt GmbH* cu condescendență: el este un fel de „academic naiv — în cel mai bun sens al cuvîntului”. La 4 decembrie 1996, pe banii statului român, avînd la cîrmă un nou președinte și un nou guvern, ambasadorul Dudiță și secundul Croicu patronau nu doar un act de neolialitate, ci o ultimă tentativă de intoxicare a opiniei publice germane. Din articolul de fond aflăm că Ion Iliescu ar fi pregătît terenul de reforme în ultimele luni, ținînd locul cald pentru Constantinescu. Cu Constantinescu, în România, cred autorii, ar începe un fel de experiment al democrației și metodelor liberale într-o țară a cărei economie e încă dominată de vechile interese. E în această constatare un avertisment sau o exclamație de satisfacție, nu știm încă.

În ultimii 4 ani, personalul ambasadelor s-a dublat, în timp ce Ministerul de Externe de la București s-a depopulat. Mecanismul comunicării cu centrala e gripat de proasta organizare și de acțiunea deliberată de boicotare, în ultimele săptămîni, a unui personal corupt și condiționat, în cea mai mare parte, de regimul Ceaușescu și regimul Iliescu. Suprapunerile de agenți și competențe SRI-SIE și-alții creează situații hilare. Telegramelor de mare importanță li se răspunde tîrziu sau deloc. Ambasadele, după 1992, n-au primit decît: *Cronica română*, *Curierul național*, *Vocea României* și *Dimineața*. Celelalte publicații fiind interzise. Noua putere e datoare să intervină energic și rapid. La trei săptămîni de la schimbarea de la București, occidentali așteaptă parteneri și semnale noi, imi spunea deunăzi un oficial de la Bonn. Decompată, la Bonn n-au cu cine: pentru tandemul Dudiță și Croicu, *best-seller-ul* e *Revoluție și Reformă*, limba cea mai familiară e rusa, iar tătucul preferat Ilici Iliescu.

Virgil Măgureanu îi răspunde lui Șerban Orescu

Stimată doamnă Gabriela Adameșteanu,

Apariția în paginile numărului 50/10—16 decembrie al revistei „22” a articolului „Noul regim și d-l Măgureanu”, sub semnătura d-lui Șerban Orescu, mă obligă să vă adresez, cu rugămîntea de a le da publicității, următoarele:

1. Ideea centrală a articolului menționat este aceea a conectării mele, în calitate de director al Serviciului Român de Informații, la ceea ce autorul numește „vechiul regim” și, pe cale de consecință, incompatibilitatea menținerii mele în funcția menționată în „noul regim”. Nu intenționez clarificarea, aici, a noțiunii de regim politic, ci doar să reamintesc că într-un stat democratic serviciile de informații reprezintă instituții ale statului, a căror activitate se desfășoară în limite precis marcate prin lege și expres controlată, iar angajații lor au calitatea de slujbași ai statului. Or, iarăși, în care stat democratic această din urmă calitate, într-un „regim vechi”, îl face pe cel care o are — *ipso facto* — vinovat sau incompatibil într-un „regim nou”? Serviciul Român de Informații a beneficiat (și folosește termenul în înțelesul primar) de condițiile de funcționare mai sus menționate și, personal, am urmărit perseverent ca teritoriile legale date în competență să nu fie depășite. Unele disfuncții înregistrate de la înființare au fost conexe la circumstanțe în nici un fel rezultate din intenții de depășire a legii.

Ca urmare, atribuirea unor legături cu forțele politice care dețin puterea într-un moment sau altul, altele decît cele la care mă obligă legea, sînt afirmații lipsite în mod evident de temei.

2. Mi se pare la fel de important să reamintesc că declarațiile publice pe care le-am făcut în zilele imediat consecutive scrutinului cu privire la disponibilitatea mea de a părăsi funcția în discuție sînt o dovadă (suplimentară) a faptului că înțeleg să mă supun legii. Este dreptul legal al celor aflați în funcții de decizie în statul român de a mă menține sau nu la conducerea SRI. Trimiterea, în acest context, la nenumite instanțe internaționale și asocierea reculului de credibilitate a țării la menținerea mea în funcție sînt pernicioase.

3. Presupusa înțelegere pe care aș fi făcut-o cu actualele forțe politice aflate la conducerea statului român, înaintea alegerilor, pentru a-mi menține postul, este absurd, eu nefiind reprezentantul vreunei grupări politice cu o pondere cît de cît semnificativă pentru a fi recunoscut ca partener de negociere.

Trebuie să recunosc că am rămas descumpănit de ușurința cu care este construită o astfel de supoziție pe „zvonul public destul de răspîndit” și pe o Constituție interpretată în manieră personală.

Ar mai fi de adăugat doar că rămîne de mirare faptul că o publicație precum revista „22” acceptă să împrumute, prin găzduire, prestigiu și ținută intelectuală unor simple alegații.

Cu mulțumiri,
VIRGIL MĂGUREANU

ILIE ȘERBĂNESCU

Totul e să nu câștige inflația

Guvernul Ciorbea a pornit la drum. Și a făcut-o anunțând măsuri care, chiar dacă dau curs unor nevoi, nu prea este clar de unde vor avea însă acoperire în resurse reale. Dacă aceste măsuri vor fi chiar aplicate, guvernul își va îngreuna realizarea propriului angajament, de a rezolva ceva mai târziu – așa cum declară – gravele probleme din economie.

Realitatea este că – indiferent dacă direct, prin votul pentru ea însăși, sau indirect, prin votul împotriva PDSR – Convenția Democrată a venit la putere cu un program populist, a cărui realizare nu prea are legătură cu posibilitățile economiei românești, pînă cînd aceasta se va restructura și redresa și despre care – sincer vorbind – personal credeam că este promovat așa spre câștigarea alegerilor, pentru a se obține în sfîrșit alternanța la guvernare. De care România avea nevoie ca de aer, pentru a se urni din imobilismul ce o țintuia mereu și mereu mai adînc în fundătura în care intrase.

Momentul reformei nu trebuie pierdut

Convenția Democrată, secondata de Partidul Democrat – ce descinde din FSN-ul care a mai irosit o dată, în '90, singura șansă postbelică a României de a ieși din dezastrul economic –, are de luat serios aminte la cea mai dură dintre lecțiile tranziției: orice s-ar întîmpla, nu trebuie pierdute nu numai potențialul, dar nici momentul pentru reformarea economiei, pe care le oferă totuși alternanța la guvernare.

Lecția dramatică are un nume precis: Bulgaria, care a cunoscut mult înaintea României alternanța la guvernare. De situația catastrofală în care se află acum Bulgaria se fac vinovați nu atât neocomuniștii, de la care nici nu se prea așteptau reformele de structură din economie, cît mai ales cei din opoziția neocomunistă, ce trecea a fi de dreapta și care a ratat cu brio prilejul, cînd a ajuns la putere, de a face adevărată reformă economică, adică de a renunța la – sau măcar de a limita – subvențiile pentru industriile falimentare. Și, reînforși la guvernare, rebotezații socialiști au dat economiei lovitură de grație, exacerbind subvențiile care se duc pe apa simbetei și populismul fără baze economice. Și, pînă la urmă, economia a cedat. Inflația a luat-o săgeată spre ceruri, și moneda națională în viteză la vale pe tobogan.

Țărăniștii pedisti, probabil preocupați să privească spre Vestul unde să integreze țara, n-au mai avut timp să se uite măcar puțin și spre sud de Dunăre, de unde vin tîlcurile unor experiențe grave, pe care România le poate repeta, dacă nu vrea să învețe măcar ceva din ceea ce s-a întîmplat acolo. Altfel nu s-ar putea explica de ce coaliția țărănișto-pedistă anunță că își va începe guvernarea cu măsuri care, chiar dacă dau curs unor nevoi, nu au pe deplin identificate și sursele de finanțare. Și aceasta sub motivația – îmbietoare și onorantă – de a se respecta promisiunile electorale.

Să fim bine înțeleși! Nu este de discutat dacă ar fi firesc (pentru că ar fi!) ca, la începutul mandatului său, ce se suprapune din nefericire cu perioada iernii,

noul guvern să ia măsuri care să nu afecteze populația și, dimpotrivă, chiar, să îndeplinească nu numai promisiunile electorale de tip organizatoric, care nu costă bani, dar și pe cele care reclamă resurse financiare suplimentare. Problema este doar aceea dacă economia, în starea în care se găsește, mai rezistă 3-4 luni (și, ce să mai vorbim, 6 luni cît ar urma să dureze programul guvernamental pe termen scurt) în care să i se ceară de unde n-are. Dacă va începe cu măsuri populare, noua guvernare se respectă pe sine și îi respectă pe cei cărora le-a făcut promisiuni și câștigă astfel politic, dar economic își va tăia craca de sub picioare, compromițându-și propriile posibilități de a demara – așa cum reiese din program, începînd din a doua jumătate a anului viitor – soluționarea copleșitoarelor probleme din economie.

Repetarea experienței Roman din '90 trebuie evitată

D-1 Roman ar trebui să împărtășească partenerilor din coaliție ceva din propria experiență de guvernare a anilor '90 -'91, dacă aceștia sînt gata să asculte și dacă, bineînțeles, fostul premier a tras el însuși anumite învățăminte. Ceaulescu lăsase un dezechilibru profund în economie. Chiar dacă bugetul era excedentar și rezervele valutare se cifrau la circa 2 miliarde de dolari, în economia internă doar 14 bani dintr-un leu aveau acoperire în mărfuri. Un handicap imens de la care trebuia să înceapă reforma și care presupunea o creștere de 5-6 ori a prețurilor fără creșterea salariilor pentru echilibrarea cererii și ofertei pe piață. Măsurile populiste, cu totul și cu totul desănțate, adoptate însă în 1990, și îndeosebi convertirea directă în creșteri de salarii a fostelor alocații pentru investiții, nu numai că, în câteva luni, au devalizat bugetul și au spulberat rezerva valutară externă, dar au și majorat abominabil dezechilibrul din economia internă: dintr-un leu, doar 8-9 bani mai ajunseseră să aibă acoperire în mărfuri. Deci potențialul inflaționist a fost dublat, creșteri de prețuri de pînă la 10 ori, în loc de unele de pînă la 5-6 ori, apărînd necesare pentru a echilibra situația. De aici s-a pornit pe calea reformei, de aici jumătățile de măsură pe calea reformei. Unde au dus acestea vedem prea bine, căci, de fapt, trebuie s-o luăm de la început.

Mai concret: cînd – în absența resurselor reale acoperitoare – sporirile alocațiilor sociale se vor transforma curînd în inflație, pentru nimeni, dar absolut pentru nimeni, nici chiar pentru fideliile postdecembriști ai Convenției, nu va mai conta că aleșii lor și-au respectat, imediat ce au venit la guvernare, ceea ce promisese înaintea de alegeri. Mult mai nimerit ar fi ca noii guvernantați să sublinieze că situația economică pe care o găsesc la preluarea gestiunii nu permite în faza actuală ameliorări ale alocațiilor sociale. Sau mai precis: doar ameliorări ale alocațiilor sociale pentru pături cu adevărat defavorizate, dacă – și numai dacă – resursele pentru aceste alocații sînt luate din altă parte, adică din restrîngeri ale alocațiilor bugetare pentru

alte scopuri. Rămîne de văzut ce alocații bugetare vor fi tăiate pentru a se face față în bugetul pe '97. Altfel, totul va fi inflație.

Să nu călcăm pe urmele lui Văcăroiu

Noii guvernantați lasă să se înțeleagă, de altfel, că sînt surprinși de situația economiei, care în realitate ar fi mult mai gravă decît își închipuiau, pentru că statisticile după care se ghidaseră s-au străduit să o înfrumusețeze. Unul din aspectele principale asupra căruia se insistă este faptul că deficitul bugetar ar fi nu de 4% echivalent PIB, cît se spune oficial, ci de 9-10%. Cu atît mai mult, dacă este așa înseamnă că tensiunile din buget sînt încă și mai severe decît cele oficial admise. Și atunci de unde să i se mai ceară bugetului? O posibilă sursă de finanțare ar putea fi creșterea prețurilor la energie și combustibili.

Contrar însă transparenței promise, guvernul Ciorbea anunță prin formulări eufemistice, și nu spunîndu-le pe nume, asemenea creșteri, după ce dă asigurări că o „liberalizare” a prețurilor la energie nu se va produce pînă în anul 1998. Din păcate, deci, ca și la guvernul Văcăroiu, creșterea de prețuri nu se numește astfel, ci „aliniera” la prețurile mondiale cerută de FMI și Banca Mondială, cu specificarea că această cerere a fost acceptată de fapt de guvernul anterior. Așa spunea și domnul Văcăroiu: „guvernul anterior”. Și dinslu avea dreptate. Pentru că, de fapt, guvernul Stoiljan a fost cel care s-a angajat în privința „alinierii” prețurilor energetice interne la cele mondiale”. Și timp de 4 ani, d-1 Văcăroiu, tot arătînd cu degetul spre guvernul anterior, n-a aliniat nimic. Lucrurilor trebuie să li se spună pe nume. Creșterea prețurilor interne la energie este necesară nu pentru că ne-o cere Banca Mondială și FMI, ci pentru că – hai să lăsăm deoparte prețurile internaționale – energia este comercializată în România sub costurile interne pur și simplu pentru ca unii s-o consume și alții s-o plătească, subvenționîndu-se astfel în mod aberant consumul, și nu producția, epuizarea, și nu conservarea resurselor energetice, atîtea cîte au mai rămas pe plan intern, și încurajîndu-se în mod antieconomic, în locul descurajării, importurile de energie atît de costisitoare. Inutil aproape de a menționa – a cita oară – că nota de plată este achitată pînă la urmă de populație, pentru că altcineva nu există.

Se vor găsi credite pentru consum?

S-ar putea, desigur, ca tensiunile suplimentare din buget să fie pasager rezolvate printr-un nou aport de resurse externe. Oricum, un asemenea aport nu poate fi așteptat de la FMI. Acesta nu oferă credite decît în baza angajării unor măsuri concrete și cu un calendar precis de ajustare la realitatea economică. Deci România nu poate obține împrumuturi de la FMI decît după negocierea acestor măsuri cu expertii organizației, după votarea de către Parlament a bugetului pe anul 1997 și după parcurgerea întregii proceduri de aprobare a Acordului de credit din partea structurilor de conducere ale instituției de la Washington. Practic, nu se poate conta efectiv pe vîrsăminte de la FMI în contul unor credite eventual convenite mai devreme de martie '97. Or, dacă guvernul de la București menține și în bugetul pe '97 ideea unor alocații suplimentare fără acoperire în resurse economice reale, are nevoie de un suport financiar extern pentru consum. FMI oricum nu oferă așa ceva. Să vedem cine va oferi. Dacă aceste resurse externe nu vor fi găsite, inflația, la fel ca și în cei 7 ani anteriori, va fi din nou singura câștigătoare.

PERSPECTIVA ECONOMICĂ

Un studiu asupra istoriei economice

Autor: Israel M. Kirzner
Traducere: Dragoș Aligică

Eseurile lui Kirzner constituie o valoroasă sinteză, care descrie evoluția economiei politice de la o știință a avuției la una ținînd cont de acțiunea umană. O carte pentru economiști, sociologi, politologi, politicieni.

Lucrarea este publicată cu sprijinul Institutului Român pentru Studii Umanistice „Libertatea”.

Editura ALL – București, Str. Haghi Ghiță 57
Tel: 666.38.00; 665.37.45; fax: 312.77.95.

• „22” PE INTERNET • „22” PE INTERNET • „22” PE INTERNET •

De acum puteți citi pe Internet cele mai importante articole din revista „22” la adresa: <http://www.sfos.ro/culture/22/>

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosta detinuti politici și veterani de război:

- Numai 5.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
- Numai 4.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție;
- Practic jumătate din exemplarele primite sînt gratuite.
- Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- 6.500 lei pe 3 luni (reducere 38%)
- 6.000 lei pe 3 luni (reducere 42%), în aceleași condiții.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București. Adevîrțile (talon de pensie, adevîrțile școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

CRISTIAN PEDA

Servitutea voluntară

Numele „Revoluția transmisă în direct” sugerează mai bine decât oricare altul ce anume s-a petrecut în decembrie 1989: Televiziunea (la ora aceea unică) a luat parte la revoltă. „Scenariștii” de toate culorile, parlamentarii de toate partidele, jurnaliștii de toate națiile s-au întrecut, în cei 7 ani scurși de atunci, să însălească evenimentele, să priceapă cum și de ce s-a manipulat, cum și de ce Televiziunea a fost atât de activă în acele zile.

Să notăm, totuși, un fapt de care s-a ținut prea puțin seama, inclusiv în comentariile echilibrate ale revoluției: cartierul general al FSN nu a fost stabilit în Calea Dorobanților, ci la Ministerul Apărării Naționale, semn că miza acțiunii era politico-militară și nicidecum simbolică. Comportamentul TVR devine atunci mai clar: cei invitați de Victor Rebengiuc să folosească hirtie igienică înainte de a rosti ceva „în fața națiunii” au fost simpli supuși ai noii puteri. De atunci și până azi, funcționarea singurului post tv care a ținut să-și adauge „libertatea” în titlu a fost întemeiată pe „servitutea voluntară”. Selectarea personajelor care dau viață acestui post s-a făcut - riguros - după criteriul „trebuie creat un nou tiran”. E drept, era vorba acum de un tiran al unei țări care descoperise libertatea. De aici poate incoerența TVR.

De la incintarea cu care în decembrie '89 era rostit numele noului stăpîn pînă la solicitarea de acum cîteva zile, adresată noii puteri („cum vrea puterea actuală să arate actualitățile?”, zice-se că a întrebat unul din redactori), între aceste două momente se află o istorie aproape imposibil de calificat. Mămarea pericolului extrem în 13 iunie 1990, tabletele săptămânale ale lui Paul Everac, jurnalele de actualități încercînd să reducă viața țării la vizite de lucru și conferințe de presă, pseudo-emisiunile culturale și naționalismul belicos invocat de inși pentru care acordul gramatical e un accident, toate alcătuiesc acel amestec de vulgaritate și de viciu intelectual definitoriu pentru spiritele supuse.

E neîndoielnic că există și o astfel de față a naturii umane. E neîndoielnic, cu alte cuvinte, că servitutea voluntară e o predispoziție ce poate fi pusă la lucru indiferent de moment. Tot atât de cert este însă și faptul că servitutea voluntară poate fi curmată, întreruptă, evacuată din fața

ochilor noștri. Singurul mijloc este, în acest caz, unul radical. Acesta e chiar unul dintre puținele cazuri în care radicalitatea poate dobîndi eficacitate; o probază succesul televiziunilor particulare, pornite de la zero și devenite perfect onorabile.

Televiziunea română - care este nu liberă, ci sclavă voluntară - nu poate fi reformată. **Postul trebuie închis pur și simplu.** Nimic nu-i justifică agonia. Știrile de la TVR sînt mai prost redactate decît pe oricare alt canal. Reportajele sînt, în cel mai fericit caz, copiate după modelul comunist al infierării inițiativei (singura diferență e că se vorbește de inițiativa privată și nu de cea mic-burgeză). Serialele prezentate sînt la fel de stupide precum cele oferite de posturile private. O uriașă risipă de bani. Iată de ce desființarea e singurul remediu rezonabil.

În fond, TVR zisă publică a fost o anexă a statului-partizan. Dacă statul rămîne unul partizan și nu se transformă într-unul neutru, atunci e cert că TVR își va prelungi servitutea, schimbînd doar obiectul apologiei. Dacă statul devine unul neutru, atunci va trebui formulată întrebarea: „e posibil și necesară o tv publică?”. Răspunsul la această întrebare s-ar cuveni să fie cit mai amplu, și nu o reproducere a situației din alte spații culturale, de genul Franței, să zicem. De ce, de pildă, e nevoie de o televiziune care să nu fie privată, atîta vreme cît: a) piața selectează cele mai bune soluții și b) există o asemenea piață a televiziunii? Ar urma, apoi, o altă chestiune: există realmente în România un spațiu public, situat între etatic și privat? Televiziunea poate zămisli acest spațiu (dacă el nu există)? Îl poate ea reproduce cu o fidelitate acceptabilă (dacă el există deja)? Așa cum se observă, problema televiziunii publice trebuie formulată nu în termeni de persoane, ci în termeni abstracti, instituționali. Cred că **întreruperea emisiilor** nu ar avea, de aceea, doar o eficacitate simbolică (ruperea de trecut etc.), ci și una strict intelectuală: ea ar invita mințile preocupate de statutul publicului la o reflecție calmă, scutită de brujăul serviciilor voluntare.

În fond, cetățeanul român a fost lipsit de Constituție din decembrie '89 pînă în decembrie '91. De ce nu s-ar putea dispensa el, pentru un interval oarecare de timp, și de TVR, incapabilă să respire aerul tare al libertății?

RADU CĂLIN CRISTEA

Revoluția paralelă

În învălmășeala postelectorală, printre atîtea negocieri și jurăminte, a trecut oarecum neobservat gestul prin care d-l Iliescu a ținut să se despartă de demnitatea sa. De demnitatea sa de președinte, firește. E vorba de grațierea individuală a membrilor „lotului CPEx”. Părăsind Cotroceniul, d-l Iliescu s-a despărțit de un loc adorat și va fi fost, cu siguranță, năpădit de nostalgii. De acele nostalgii care înmoaie sufletul, îmbie la filotimii și transformă mîntea în brațul armat al inimii. Sînt momente în care orice atingi se transformă în simboluri. A fost să fie ieșirea din scenă a președintelui Iliescu. Cu, îmi imaginez, o ultimă privire în care a căutat morală la fabulei. Chintesența. Chintesența d-lui Iliescu s-a numit iertarea de păcate a celor care, în chintesență, au ucis. Individii respectivi, tovarăși de drum ai ex-președintelui sau chiar amici de partid atîți cît a fost cazul, fuseseră găsiți vinovați de justiție. Ultima sentință a Curții Supreme de Justiție în dosarul CPEx a fost pronunțată în 20 aprilie 1992, în ședință publică. În reuniunile CPEx al CC al PCR din 17 și 22 decembrie '89, virfurile aparatului comunist „au adoptat hotărîrile de folosire a armelor de foc pentru reprimarea revoluției populare” (am citat din rechizitoriul Procuraturii Militare din 4 iunie '90). Pe cărările Cotroceniului, înainte de a preda inventarul, răscolit de amintiri mai vechi și mai noi, d-l Iliescu a rămas cu gîndul tot la ai săi: Dăscălescu, Bobu, Pană, Dincă, Mizil, Totu, Pacoste, Gădea...

Meditînd, din pridvoarele și foisoarele Cotroceniului, la zilele lui decembrie '89, d-lui Iliescu îi vor fi răsuna, desigur, în urechi cuvintele celor peste care a decis să pogoare magnanimitatea sa prezidențială. Strînsi în jurul lui Ceaușescu în timp ce țara se mișca în direcția unei democrații pe care încă o mai caută, iertații de păcate ai d-lui Iliescu reacționau cam în acești termeni la propunerea de a se deschide focul împotriva demonstranților: „Aveți dreptate, tovarășe secretar general, așa este!” „Da am înțeles!” „Sîntem de acord cu dumneavoastră și cu toate măsurile luate!” „Tovarășe secretar general, cred că sarcinile sînt foarte clare. Cred că tovarășii au înțeles foarte bine ce au de făcut și vă rog să le acordați încrederea să se ocupe în continuare...” „Luptăm toți, ce mai avem de făcut?” „Am fost și voi fi alături de dumneavoastră pînă cîrpi!” „Sînt hotărît să lupt pînă la urmă, tovarășe secretar general!” „Acesta a fost idealul vieții noastre, deci vom lupta pînă la ultima picătură!” „S-au luat măsuri pentru executarea ordinului dumneavoastră!” „Toți tovarășii sînt de acord!” Toți acești tovarășii de macabră nădejde au fost de acord cu uciderea a peste o mie de oameni sacrificiați în numele „idealului vieții” unor comuniști miliuți, șapte ani mai tîrziu, cu indulgența d-lui Iliescu.

S-a scris că rezultatul alegerilor din 3 și 17 noiembrie a însemnat o „concluzie” așteptată a revoluției din decembrie '89. Eșecul d-lui Iliescu, însoțit de aura simbolică a grațierii autorilor (cel puțin) morali ai crimelor din decembrie '89, a însemnat și concluzia la fel de așteptată a unei revoluții paralele. o revoluție a cabinetelor, a ușilor închise, a nomenclaturii reformate. O revoluție pe furiș, printre telefoane pe firul scurt și la umbra oricînd proteoate a TAB-urilor. O revoluție fără vărsare de sînge. Singele era vărsat de cealaltă revoluție. De revoluția sinceră, de revoluția străzilor, de revoluția anonimilor care își apărau „idealul vieții” lor sub ploaia de gloanțe a „idealului vieții” celor tocmai dezlegați de vină de d-l Iliescu. Cîntecul de lebădă al regimului Iliescu nu se putea încheia fără acest acord final, în care revoluția sa își legitimează autoritatea printr-un act de clemență ce nu face decît să întărească teza absurdă potrivit căreia, la sfîrșitul lui decembrie '89, în România, peste o mie de persoane au căzut victime ale unor sinucideri. Cele două revoluții s-au întîlnit, uneori, mai mult pentru a-și dovedi incompatibilitatea. Revoluția d-lui Iliescu și a anturajului său n-a comunicat niciodată cu revoluția celor care, între altele, au mai și murit. Ori stau-la coadă, școlozii, pentru o butelie pe gratis. O revoluție spală oasele morților, ascultînd veșnica lor tăcere. Cealaltă revoluție își spală păcatele în familie, ca pe niște rufe. Murdare.

foarte preară, iar măsurile nu pot fi întîrziate”, este concluzia FMI, care apreciază necesare reducerea deficitului din sectorul public, a deficitului contului curent extern și creșterea rezervelor externe.

Emil Constantinescu la Consiliul European

În cadrul unei reuniuni a Consiliului European desfășurată la Dublin, președintele Emil Constantinescu a reafirmat opțiunea României pentru integrarea în structurile euro-atlantice. Constantinescu a solicitat găsirea unor soluții acceptabile privind liberalizarea vizelor pentru românii care călătoresc în țările UE.

Sîmbătă 14 decembrie

Au fost împărțite prefecturile

Reprezentanții coaliției guvernamentale au reușit, în urma negocierilor, să-și împartă posturile de prefecti și subprefecți. Astfel, PNȚCD a obținut 19 prefecturi, USD - 12, PNL - 7, UDMR - 3 și PNL-CD - 1.

Unificarea liberală, nimic nou

Comitetul Național al PAC a respins condițiile, considerate „nefiriști”, pe care le-a pus PNL pentru a realiza, prin absorbție, reunificarea liberală. Liderul Nicolae Manolescu a declarat că PAC își va păstra identitatea neoliberală și civică, apreciînd că unificarea liberală nu este oportună în actualele condiții.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

Săptămîna politică

Luni 9 decembrie

• **Ministrii nu-și vor administra propriile afaceri**
Premierul desemnat, Victor Ciorbea, a anunțat odată cu prezentarea noului cabinet că ministrii vor fi obligați să renunțe la administrarea propriilor afaceri. Va fi respectat cadrul juridic existent, care, printre altele, prevede obligația membrilor guvernului de a-și declara averile.

Marti 10 decembrie

• **Congresmenii americani cer integrarea României**

Președintele Comisiei externe a Camerei Deputaților, Benjamin Gilman, a trimis o scrisoare președintelui Bill Clinton în care solicită includerea României în *NATO Participation Act*. Aceasta este o lege, propusă și votată de legislativul american în primăvara acestui an, prin care se propune extinderea NATO luîndu-se în considerație doar Polonia, Cehia și Ungaria.

Parlamentul ungar a ratificat Tratatul bilateral

Tratatul de bază româno-ungar a fost ratificat de Parlamentul de la Budapesta, prin votul coaliției majoritare, controlată de Partidul Socialist al premierului Gyula Horn. În favoarea ratificării s-au pronunțat 249 de parlamentari, iar împotrivi 53.

Miercuri 11 decembrie

România salută o decizie NATO

România salută decizia Organizației Nord-Atlantice de a convoca, în iulie 1997, un summit pentru primirea de noi membri în NATO. „Decizia NATO oferă un mecanism și un orizont de timp pe care România este hotărîtă să le fructifice la maximum”, se arată într-un comunicat al MAE.

Joi 12 decembrie

Guvernul Ciorbea a depus jurămîntul

„Am totală încredere în primul-ministru Victor Ciorbea, în competența, moralitatea și puterea sa de muncă. Am încredere în membrii noului guvern, în inteligența lor, în priceperea lor și, mai ales, în capacitatea lor de a lucra împreună în slujba unei idei”, a declarat președintele Emil Constantinescu cu ocazia depunerii jurămîntului de către guvernul premierului Ciorbea.

Vineri 13 decembrie

Delegația FMI și-a prezentat concluziile

Șeful misiunii FMI pentru România, Poul Thomsen, în cadrul unor ultime întîlniri cu șeful statului și premierul Ciorbea, a prezentat concluziile la care a ajuns Fondul Monetar. „Situația economică a devenit

ALEXANDRU ATHANASIU, ministrul Muncii și Protecției Sociale

Într-o economie care merge prost, nu se poate trăi bine

– Interviu realizat de OANA ARMEANU –

Salariul minim nu trebuie să fie un ajutor social

Programul pe termen scurt al guvernului Ciorbea prevede mărirea alocațiilor pentru copii și a pensiilor țăranilor la 50.000 lei. Cât de repede se pot pune în aplicare aceste măsuri?

Este nevoie, în primul rând, de elaborarea cadrului legislativ, pentru care există un termen stabilit în program de maximum 6 luni, urmând ca aplicarea acestor legi să se facă cel mai devreme începând cu semestrul doi al anului '97. Legile existente stabilesc un anumit nivel al alocației și pensiei, care a fost apoi mărit prin indexări. Dar aici e vorba de o majorare, nu de o indexare. Deci nu o ajustare la costul vieții, ci o mărire efectivă. În privința alocației pentru copii, în Programul pe termen scurt s-a amendat întru totul propunerea electorală – în mod justificat – în sensul introducerii criteriului de venit al familiei cu copii. Majorarea nu se va face în același cuantum. Unii vor primi, evident, chiar 50.000 lei, alții mai puțin și unii probabil nu vor depăși suma actuală.

În ce privește pensiile țăranilor, unde media este de 25.000 lei, acum se va face o dublare, pe care o vor primi toți.

Pe lângă cele două proiecte despre care am vorbit, între prioritățile noastre se află o lege privind indexarea automată a pensiilor la rata inflației evaluată în prețurile de consum și o nouă lege a pensiilor și a celorlate venituri de asigurări sociale.

Preconizați în lunile ce urmează o mărire a salariului minim pe economie, pentru a acoperi nivelul de subsistență?

Este evident că salariul minim va trebui mărit, pentru că la noi există o anomalie. Deși pensiile sînt extrem de mici, ca putere reală de cumpărare sînt astăzi în situația foarte ciudată că pensia minimă pentru vechime completă este mai mare (cam cu o treime) decît salariul minim, ceea ce nu este normal. Nu pot acum să spun exact la cît vom stabili salariul minim, este un calcul care presupune niște operații mai atente și nu avem încă date certe privind inflația. BERD apreciază rata inflației în acest an la 45%, după calculele Băncii Mondiale ar fi 60%. Nivelul actual al salariului minim este 97.000 lei, evident insuficient în condițiile în care inflația a fost cel puțin dublă față de cea anticipată de fostul guvern atunci cînd a elaborat Proiectul de buget.

Eu sper că o adecvare a salariului minim în raport cu inflația se va face în cadrul programului pe 6 luni, dar asta trebuie să aibă la bază consultarea sindicatelor și o fundamentare corectă a ratei inflației. Creșterea salariului minim se va face prin Hotărîre de guvern, procedura parlamentară fiind prin natura ei mai greoaie. Vreau să pun în 2-3 luni în practică un mecanism de ajustare a salariilor care să funcționeze, cum spuneam și în cazul pensiilor, automat la o anumită rată a inflației.

În ce privește corelarea salariului minim cu nivelul de subsistență, pînă acum nu se știa foarte bine care este coșul zilnic. Trebuie, în primul rînd, identificate produsele și serviciile considerate esențiale, care intră în așa-zisul coș zilnic. În al doilea rînd, trebuie stabilită periodic rata inflației la aceste produse și servicii și apoi trebuie declanșat mecanismul automat de ajustare.

Salariul minim nu este un ajutor social, deci el trebuie să fie mai mare decît un ajutor social. Nivelul de subsistență trebuie să fie asigurat de ajutorul social. Acum un an și jumătate, Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții dădea ca prag de subsistență 90.000 lei de persoană/lună. Ținînd cont de rata inflației, nivelul de subsistență se situează astăzi undeva la 150.000 lei/lună de persoană. De aceea, salariul minim brut trebuie să asigure acest nivel și încă ceva în plus.

Cum va putea suporta bugetul asigurărilor sociale toate măririle de salarii, pensii, alocații etc. pe care le aveți în vedere?

Aici este o problemă fundamentală a acestui ministru, care va putea duce o politică eficientă de protecție socială numai în măsura în care i se pun la dispoziție fondurile necesare. Trebuie ca, pe de o parte, Ministerul Finanțelor să reorienteze cheltuielile bugetară și, prin transferuri către Ministerul

Muncii, să asigure volumul de bani necesar. Pe de altă parte, veniturile suplimentare trebuie să fie rezultatul unor reforme serioase în economie. Nu se va putea trăi mai bine dacă economia continuă să meargă prost. Pentru că nu poți orienta niște bani din ce în ce mai puțini spre asistență socială. Dacă se vor reduce sau elimina subvențiile din anumite sectoare, mari consumatoare de energie și de bani și care au un randament extrem de scăzut – sectoare care adună cam 5% din populație și consumă 95% din subvenții – banii pot fi orientați spre protecția socială. Dar este o sursă insuficientă, sursa puternică ar fi privatizarea economiei. O economie performantă, care să producă bani, iar aceștia, prin mecanismele de protecție socială, să fie distribuiți în mod echitabil celor mai defavorizați. Eu sînt adversarul sistemelor de protecție socială de tip globalist, în care toată lumea este asistată. România nu trebuie să fie un stat asistențial, ci doar ceea ce Constituția prevede: un stat social care are în programele guvernamentale o preocupare legată de

număr relativ mic de salariați și în continuă descrescere și un număr din ce în ce mai mare de pensionari, sistemul de asigurări sociale ar intra într-un cutremur foarte puternic. Pe de altă parte însă, CAS-ul nu poate fi lăsat nici la un nivel foarte ridicat, așa cum este astăzi, pentru că descurajează noile angajări pe piața muncii. Taie din fașă inițiativa patronală de a angaja noi salariați, mai ales într-un mediu economic lăbil, în care nu există certitudinea durabilității afacerii. Patronul e tentat să nu-și ia pe cap salariați care pot să facă greve, să se organizeze în sindicate și să ceară negocieri colective, prin care să-și amelioreze salariul, preferînd să angajeze cu convenții civile, unde nu plătește CAS. Reducerea CAS-ului ar încuraja agenții economice să absoarbă o parte din cererea de locuri de muncă. Alături de această măsură, noi imaginăm și o reducere sau chiar anularea impozitului pe profit, proporțional cu numărul de locuri de muncă nou create. Este un fel de premiu dat acelor întreprinderi care fac noi angajări. Politicile acestea pot aduce ceea ce s-a tot spus: „e preferabil să iei puțin de la mulți, decît mult de la puțini”, cum se petrece acum.

Care este, în opinia dumneavoastră, nivelul optim al CAS?

Un CAS între 20 și 22%, însoțit de ansamblul de măsuri pe care le aminteam, ar fi suficient. Problema este însă fermitatea în obținerea CAS-ului la timpul convenit, nu iertarea de CAS sau aminarea plății lui pentru anumite întreprinderi, cum s-a tot făcut. Instrumentele legale există, dar n-a fost voință politică. Sigur că există întreprinderi în dificultate, dar sînt altele care, deși plătesc salarii imense, sînt iertate de plata CAS-ului. Marii datornici de CAS nu sînt întreprinderile în dificultate. Sînt cîteva exemple celebre în acest sens: Regia Autonomă a Huilei din Petroșani. Au bani extraordinari pentru plata salariilor, dar au mari datorii la CAS. Eu o să iau personal legătura cu aceste întreprinderi, pentru a vedea care este situația și pentru a lua măsurile în consecință. Este inadmisibil ca un sistem de asigurări sociale să fie pus în pericol prin reaua-credință a unor întreprinderi, cu complicitatea Ministerului Muncii. Pentru că aici nu se joacă problema cîtorva oameni, deși și asta este foarte important, ci securitatea financiară a unui fond care privește 3,8 milioane de oameni.

În următorul an va fi un moment de explozie a numărului de șomeri

Cit vă așteptați să crească în următoarele luni numărul de șomeri ca urmare a restructurării care sperăm că se va face?

În program am spus că șomajul poate să atingă o rată de pînă la 10-12%, dar noi sperăm că în decursul mandatului acestui guvern să fie adus la un prag de suportabilitate de 5-6%. Va fi, probabil, un moment de explozie a numărului de șomeri, și e o datorie minimă să avertizez oamenii de pe acum asupra acestor probleme. Asta nu înseamnă că nu vom face tot ce ne stă nouă în putință ca să aducem ajustările de ordin social necesare pentru ca această perioadă grea din următorul an-un an și jumătate să nu fie traumatizantă pentru populație. Diferența între noi și foștii conducători este că ei n-au recunoscut niciodată că duc o politică de austeritate. Noi spunem că programul nostru, în prima lui parte, este un program de austeritate. Dar sperăm să fie ultimul program de austeritate.

Ce veți face în cazul închiderii unor întreprinderi mari, de care depind mulți oameni, uneori un oraș întreg?

Asta este o problemă pe care eu mi-o pun de o bună perioadă de timp. Există cîteva astfel de puncte de explozie socială, cum ar fi o parte a mineritului. Am fost acuzați că vrem să închidem minele din toată țara, ca să facem România dependentă din punct de vedere energetic de străinătate. În România sînt destule mine rentabile, asupra cărora nu planează nici un fel de dubiu legat de viitorul lor. Sînt însă altele, mai ales cele din Valea Jiului, unde este clar că se irosc sume uriașe de bani pentru aproape nimic. Cel puțin o parte din ele vor trebui închise. Asta înseamnă disponibilizarea unui număr nu foarte mare de oameni, în jur de 100.000,

protejarea celor într-adevăr defavorizați, care în mod obiectiv nu pot să obțină prin munca lor veniturile necesare. Trebuie să-i stimulăm pe cei capabili de muncă să obțină venituri suficiente din ceea ce fac. O politică de protecție socială modernă este cea care asigură, în primul rînd, autoprotecția. Asta înseamnă noi locuri de muncă, salarii care să corespundă cu valoarea activității lor ș.a.m.d. În orice țară există o pătură care nu poate să intre în totalitate în mecanismul social, din cauza unor handicapuri fizice, psihice, de vîrstă etc. Așa-numiții excluși sociali, pe care îi găsim chiar în statele bunăstării. Spre ei trebuie să se orienteze politicile sociale.

Marii datornici de CAS nu sînt întreprinderile în dificultate

Ați spus în repetate rînduri că sîntem o țară care are unul dintre cele mai mari niveluri ale CAS-ului. Intenționați să reduceți această contribuție?

CAS-ul este acum foarte împovăraător, în medie 27%. Sigur, el se plătește numai de către angajator, dar indirect afectează și veniturile salariaților, pentru că patronul diminuează salariile, luînd în calcul faptul că plătește și CAS-ul. Pe de o parte, CAS-ul nu poate scădea sub o anumită sumă, pentru că, în condițiile în care ai un șomaj relativ important, un

poate ceva mai mult. Dar această măsură nu se ia peste noapte. Există exemple recente din țări occidentale, unde s-a procedat chiar la închiderea minelor. Dar nu au existat explozii sociale, pentru că măsura s-a luat în timp, într-un an, doi, și a fost acompaniată de programe de reconversie profesională, susținute cu bani. Dacă acest pasaj de la o meserie la alta este susținut financiar și printr-o serie de măsuri instituționale, cred că nu va fi nici un fel de traumă pentru oameni.

În ce domenii credeți că va exista o cerere de forță de muncă?

Nu aș putea enumera acum toate domeniile, dar cu siguranță cel al infrastructurii. În România trebuie să se construiască zeci de mii de kilometri de autostrăzi. Este un domeniu în care va fi o ofertă de locuri de muncă foarte importantă, și eu cred că el va putea absorbi mare parte din cei disponibilizați.

În afară de Valea Jiului, care sunt alte puncte nevralgice?

Într-o serie de industrii prelucrătoare, mari consumatoare de energie. Acolo n-ar fi problema închiderii, dar în orice caz a re tehnologizării. Ca peste tot în lume, re tehnologizarea presupune și disponibilizare de personal. Pentru toate aceste situații trebuie programe strategice, măsura nu se ia de azi pe mâine. Trebuie văzut foarte clar ce se poate menține. Salariații de acolo trebuie reorientați profesional. Statului îi va reveni obligația de a asigura acest pasaj de la o profesie la alta, pentru că o întreprindere nou creată să preia personal calificat. Asta presupune o legătură foarte susținută, concretă, profundă între stat și întreprinderile private care apar. Pentru aceasta e necesară crearea unei agenții naționale de plasare a forței de muncă, care să funcționeze autonom, nu în structura ministerului, și care să fie atît un mandatar al statului în politica angajării forței de muncă, cît și un reprezentant al societăților comerciale private, prin care acestea să-și poată găsi mult mai ușor forța de muncă. Întreprinderile private vor avea obligația ca, în măsura în care cer anumiți calificări profesionale – pe care statul le va plăti prin asigurarea unor programe de școlarizare –, să încheie contracte de muncă cu personalul pe care îl califică statul. Mai mult decît atît, s-ar putea găsi și mijloace fiscale pentru a stimula întreprinderile private să se implice în acest proces de recalificare profesională. Prin finanțarea unor activități de recalificare, întreprinderile private ar lua o povară din circa statului, și de fapt din circa noastră, și atunci ar merita o contraprestație oarecum echivalentă prin reducerea impozitelor.

Veți lua măsuri împotriva muncii la negru?

Da. Noi avem un proiect de lege pe care sper să-l punem în aplicare în maximum un an, un an și jumătate: *Legea inspecției de muncă*. Acest organism, aflat în subordinea ministerului, are menirea să asigure, prin controlul continuu efectuat de inspectorii de muncă în toate întreprinderile, respectarea drepturilor salariaților și legislația minimală pe care o stabilește statul. Este un mod de a combate munca la negru.

Munca pe bază de contracte civile, fără plata CAS-ului, va fi acceptată?

Sigur. Există și acum o lege care stabilește în ce condiții se poate lucra și pe bază de convenții civile. Acestea trebuie menținute ca formulă legislativă, pentru că orice legislație prea constrângătoare se transformă într-un bumerang. O lege bună este suplă, ea garantează un nucleu esențial de drepturi și este adecvată realității momentului. O lege care se vrea eternă, care vrea să reglementeze tot nu face decît să provoace reacția contrară. Astăzi în România salariul nu are putere de cumpărare suficientă. Prin convențiile civile, oamenii își mai completează niște venituri și așa foarte mici. Deci ei trebuie lăsați să obțină aceste venituri. Problema nu este de a-i împiedica să lucreze în acest sistem, ci de a-i proteja, în sensul că, ori de cîte ori munca lor reproduce de fapt un contract de muncă, atunci ei trebuie să fie beneficiarii tuturor drepturilor. Dar în nici un caz măsura aceasta, care urmărește protejarea lor, nu trebuie să se transforme într-o măsură care să-i dezavantajeze. Cu atît mai mult cu cît economia românească nu are suflul și ritmul necesar pentru a asigura locuri de muncă bine plătite tuturor celor care vor să lucreze.

Nu toți românii vor să stea acasă în weekend cu buzunarele goale

Programul de guvernare a pus problema creșterii facultative a săptămînii de lucru la 6 zile. Vi se pare o soluție pentru a ușura ieșirea din actuala criză economică?

Da. Este o soluție, dar ea nu trebuie absolutizată. Pentru că, a mări în unele domenii săptămîna de lucru la 6 zile, nu rezolvă cu nimic problema. Într-o întreprindere care produce 50-60-70% pe stoc, să mărești săptămîna de lucru este, pe de o parte, un mod de a cheltui fondul de salarii într-o măsură mai

mare, pentru că trebuie să plătești acea zi, iar pe de altă parte este o cheltuială de energie și de nervi. Omul care e obișnuit acum să aibă un weekend de două zile își va reaminti de epoci pe care vrem să le considerăm definitiv înmormintate. Nu se realizează nimic dacă aduci o zi în plus pe cineva care lucrează pentru a produce pentru depozit, nu pentru vînzare, și pentru asta trebuie să-l și plătești în plus. Este o aberație economică. Oamenii vor să cîștige mai mult și vor veni să lucreze, dar în măsura în care există o relație directă între criteriul economic și mărirea săptămînii de lucru. Orice tip de măsuri în acest sens trebuie să pornească de la o cercetare sociologică și economică foarte riguroasă, care să stea apoi la baza negocierii cu sindicatele.

Pentru aceasta este nevoie de o lege flexibilă, care să stabilească în ce condiții este posibilă mărirea săptămînii de lucru, astfel încît să nu genereze abuz din partea patronilor. Trebuie să existe un avantaj reciproc, economic pentru întreprindere, social pentru salariați. În acest mod nu s-ar produce nici un fel de dramă socială, pentru că, la ora actuală, mulți oameni muncesc la negru și simbăta, și duminică, pentru a-și completa veniturile. Nu toți românii vor să stea acasă în weekend fără nici un ban în buzunar. Dar trebuie garantate niște drepturi, ceea ce s-ar realiza prin contracte de muncă și cu un cîștig care să măsoare exact și corect valoarea muncii lor.

Veți susține ideea mării vîrstei de pensionare, promovată de guvernul Văcăroiu?

În principiu da, dar și aici cu un corectiv. Toate țările unde există sisteme de asigurări sociale mature au în vedere o majorare a vîrstei de pensionare, acolo unde ea nu s-a produs deja. Cauzele sînt trei: mondializarea economiei și creșterea concurenței; creșterea numărului de șomeri, deci scăderea nu-

mărului de contribuabili la fond și creșterea speranței de viață. Cînd a început să funcționeze primul sistem de asigurări sociale din lume, în Germania în timpul cancelarului Bismark, speranța de viață era 50-55 de ani. Acum speranța de viață este foarte ridicată. La nivelul Uniunii Europene, după statisticile din octombrie, speranța de viață era în jur de 81-82 de ani pentru femei, 75 de ani pentru bărbați. Dacă oamenii se pensionează în unele țări, cum e Italia, la 60 de ani, cel puțin femeile au potențialul posibilitatea de a încasa pensie cel puțin 20 de ani, enorm, și atunci sigur că există nevoia de a mări pragul. Ideea în sine e corectă. În România însă, speranța de viață este mult mai jos, ba a mai și scăzut. Deci a spune că trebuie să ne aliniem la legislația țărilor europene e adevărat doar pînă la un punct. Ca urmare, acest raționament nu este într-un totu corect. În timp, desigur, va trebui ridicată vîrsta de pensionare, dar într-o gradualitate extrem de lentă, peste zece ani, și cu condiția unei reale creșteri a speranței de viață. Dacă speranța de viață în România va continua să fie la nivelul de astăzi – 71-72 de ani femeile și 67 de ani bărbații –, este cînic să invocăm legislațiile străine. Deci nu e cazul ca actuala vîrsta de pensionare să fie schimbată. S-ar putea pune problema unei singure măsuri mai dureroase: regîndirea pensionării la cerere, care ar putea fi sancționată printr-o reducere a nivelului pensiei pînă la împlinirea vîrstei de pensionare din oficiu.

Acum doi ani ați susținut un proiect de lege privind pensionarea anticipată. Mai considerați că este o soluție și pentru situația de acum?

Pre-pensionarea este o soluție conjuncturală, am susținut-o într-o perioadă în care șomajul în România ajunsese la peste 11% și cînd era evident că persoanele respective nu mai găseau loc de muncă și rămîneau practic fără venituri. Așa cum am fă-

cut-o însă, cu o anumită diminuare a pensiei pentru fiecare an obținut dintr-o pensionare anticipată, ea nu a provocat probleme, pentru că, practic, numărul celor care au beneficiat de legea 2/95 a fost aproape nesemnificativ, cca 9.000. Cred că mecanismul pre-pensionării trebuie menținut, el are un anumit rol. Pe de o parte, de a evita plata de ajutoare sociale către aceste persoane, care altfel ar intra în mecanismul asistenței sociale, și, pe de altă parte, de a elibera locuri de muncă pentru tineri. Pre-pensionarea are și un caracter sancționator. Nu este chiar o fericire pentru cei care obțin pre-pensionări de acest tip. De altfel, accesul este limitat – pre-pensionarea se referă la persoane care sînt șomere, beneficiază de alocații de sprijin, au și vîrsta respectivă, au și vechime completă –, încît ea nu afectează securitatea financiară a bugetului, așa cum s-a întîmplat cu Decretul-lege 60/90, care a permis pensionării cu reduceri de vîrstă, practic, fără nici o condiție. Singura condiție era vechimea completă. S-au pensionat atunci aproximativ 500.000 de oameni.

Politicile sociale se vor orienta spre cei defavorizați, nu spre întreaga populație

S-a tot discutat, și este prevăzută și în programul guvernului Ciorbea, necesitatea creării unui organism autonom care să gestioneze bugetul de asigurări sociale. Cînd se va înființa el?

Pentru pensii și celelalte drepturi de asigurări sociale – indemnizațiile de incapacitate de muncă, carantină, maternitate, creșterea copilului în vîrstă de pînă la un an, îngrijirea copilului bolnav etc. – trebuie să facem acest lucru în 6 luni.

În ceea ce privește fondul de șomaj, există deja o inițiativă a fostei guvernări de administrare tripartită a acestui fond. Deci tot printr-un organism autonom, ieșit de sub gestiunea exclusivă a ministerului. Aceste fonduri, fiind sisteme publice, vor fi garantate de stat. Dacă ar fi fost sisteme private, statul nu le-ar fi garantat în cazul în care ar fi apărut o insolabilitate în plată.

Ce măsuri veți lua pentru protecția socială a celor cu venituri foarte mici, fie că sînt salariați, șomeri sau pensionari, pentru că în clipa de față unii din ei nu au acces nici măcar la cantinele săraților?

În primul rînd, trebuie revăzută *Legea ajutorului social* și trebuie regîndit pragul de sărăcie în mod cînstit, deci văzut care este nivelul minim de venit care asigură nevoile vitale. În raport cu acest nivel, vom dezvolta o politică de indemnizații și de servicii. Eu sînt dușmanul soluțiilor de tip globalist, în bani. România nu-și poate permite la ora actuală, din cauza constrîngerilor de ordin economic, să dea bani, pentru că nici nu poate da bani mulți și nici nu are o infrastructură instituțională care să asigure un control al folosirii acestor bani. De aceea, după mine, asistența socială – păstrînd, desigur, anumite plăți în bani, pentru acoperirea unor nevoi specifice – trebuie să accentueze foarte mult ideea prestațiilor în natură și a serviciilor sociale. De pildă, un ajutor material de inserție școlară, manuale gratuite, îmbrăcăminte școlară gratuită, care ești mai sigur că ajunge la țintă decît niște bani pe care părintele îi cheltuiește pe altceva, poate îi bea într-o seară, și cu asta s-a terminat. În al doilea rînd, dezvoltarea unor servicii sociale puse la dispoziție în mod gratuit pentru asemenea persoane. Și acest lucru înseamnă tot o plată, numai că ea nu este în bani, ci într-un serviciu pentru care nu se plătește. Vom reorienta în general sistemul de asistență socială, care va deveni una din preocupările prioritare și majore ale ministerului: problemele de asistență socială, problemele mamei și copilului etc. Vrem să aducem și Secretariatul de Stat pentru Handicapați în structura Ministerului, pentru că acolo nu s-au întîmplat lucruri bune. Toate acestea vor fi posibile, pentru că ministerul se va degreva de problema pensiilor odată cu înființarea caselor autonome. Relațiile de muncă vor trebui și ele să fie guvernate de organisme bi- și tripartite, salariul va fi stabilit prin negociere colectivă în marea parte a cazurilor. Ministerul Muncii va reglementa doar salarizarea bugetarilor și nivelul salariului minim. Deci o serie de domenii vor dispărea în timp din sfera de atribuții a ministerului, în schimb foarte puternică va fi partea de asistență socială.

Pînă la ce nivel veți schimba personalul din minister?

Secretarii de stat sînt negociați între partide. Directorii îi voi alege eu. Îi voi menține pe cei care au lucrat foarte bine. Ceilalți nu vor fi neapărat licențiați, unii din ei vor putea rămîne în minister, dar nu în funcții de decizie. Consilierii vor fi, de asemenea, schimbați, e dreptul meu să mi-i aleg, și, eventual, unii șefi de serviciu care nu și-au făcut treaba pînă acum. Ceilalți angajați ai ministerului nu vor fi schimbați.

7 ANI DE LA REVOLUȚIE

Se împlinesc anul acesta 7 ani de la revoluția din decembrie 1989. Șapte ani în care societatea românească s-a zbatut nu numai în lipsuri, dar, pe cât i-a stat în putință, a încercat să înțeleagă ce s-a întâmplat, totuși, în acele zile și de ce. Ceea ce cu emoție numeam o revoluție a noastră „s-a transformat” peste timp, și nu numai în mințile noastre, într-o ordinară lovitură de stat. Extazului inițial i-au urmat perioade din ce în ce mai accentuate de lehamite și umilință de a nu-i putea afla și pedepsi pe călăii morților noștri. Ca oameni care într-un moment de euforie am gândit cu inima, am avea dreptul să ne uităm momentele de slăbiciune. Ca indivizi care am trăit asasinarea cu sânge rece a semenilor noștri, nu avem dreptul

IRINA NICOLAU

Exerciții de memorie

Nu mă adresez celor care în ultimul timp, când aud despre evenimentele din decembrie 1989, ridică din umeri, dau ochii peste cap și în discursul lor, dacă acceptă să spună ceva, recurg la cuvinte ca *lovitură*. În această categorie intră oameni admirabili – semn că în anumite situații prea multă minte strică –, înși cinici și lichele.

Aș vrea să mă adresez unui cititor dispus să-l lase pe istorici și pe politologi să decidă dacă a fost revoluție, revoltă, lovitură de stat sau altceva. Rolul pe care îl propun este acela de mărturisitor. În acest scop, el trebuie să facă împreună cu mine un efort de anamneză: unde a fost, ce a făcut, ce a simțit în zilele acelea, urmînd să evalueze ce mai înseamnă pentru el unde a fost, ce a făcut și ce a simțit atunci.

Eu, de pildă, aș începe așa: mă gîndesc la decembrie 1989 cu rușine și durere. O anumită durere și o anumită rușine care exclud bășcălia. Nu încerc să scap nici de una, nici de cealaltă. Fac tot ce pot ca să le păstrez.

Mi-e rușine de faptul că nu mi-am depus carnetul de partid în ziua în care am aflat că s-a tras în mulțime la Timișoara. Am vrut s-o fac, dar mi-a fost frică. Am găsit și un pretext: că e prea tîrziu. Apoi, în dimineața zilei de 21 decembrie, cînd o fată a venit la noi – noi, cei de pe trotuar – și ne-a zis: „Măcar o dată în viață nu v-a fie frică, veniți cu noi”, adică în mijlocul străzii,

printre revoluționari, NU M-AM DUS. Nu m-am dus, și în după-amiezele zilelor de 21 și 22 am stat în casă, unde am rămas toată ziua de 23. Mi se părea insuportabil gîndul că aș putea fi ucisă de un glonte care nu mi se adresează. Ca și cum ar fi existat gloanțele tale, pe care trebuie să le primești cu hainele deschiate la piept, și gloanțele altora, de care e normal să te feresteți.

Foto CONSTANTIN VĂDUVA

să uităm nimic. Decembrie '89 a lăsat în urmă un bilanț tragic: 1.104 morți (942 după 22 decembrie), 3.352 răniți (din care 2.245 după ziua de 22). Pe unii dintre artizanii acestei tragedii noi îi știm, dar n-am văzut în toată această vreme ca vreunul să fi fost pedepsit. Ni s-a promis adevărul peste 50 de ani. Avem însă nevoie de el acum, pentru că, dacă ceea ce trebuia să se întâmple în '89 s-a întâmplat abia după 7 ani, noi nu putem spera ca această renaștere, pe care am dorit-o atunci și care a venit atît de tîrziu, să fie una a noastră, a tuturor, decît în măsura în care vom ști adevărul acelor zile. Nu trebuie să uităm că odată am strigat „Nu plecam acasă/ Morții nu ne lasă!”. Noi nu avem încă dreptul de a pleca acasă. (I.A.)

Îmi amintesc cum în 22, înainte să răsufla lumea ușurată, am strigat unei persoane, pe atunci foarte dragă (între timp mi-am pierdut aproape toți prietenii): „Nu pleca, ești cea mai bună în meseria ta, o să avem o mulțime de treabă, după”. Ea mi-a răspuns că argumentul este expresia unei lășități neasumate. A ieșit în stradă, a fost trîntită pe jos, călcată în picioare. Noroc că a scăpat cu viață.

„Precauția” mea de atunci, pe care nu mă feresc s-o numesc lășitate și de care mi-e rușine, s-a transformat într-un respect durabil pentru cei care au ieșit în stradă și mai ales pentru cei care nu s-au întors. Am un nepot

care nu s-a întors. Se numără printre cei care au fost numiți, pentru cîteva luni, „copiii noștri”, „morții noștri”, „eroii noștri”, „martirii noștri”. Apoi a început bilciul certificatelor de revoluționar. Despre răniții din decembrie, foarte numeroși și năpăstuiți, se mai pomenește, cînd și cînd, cu milă-scribă.

Îmi amintesc că am fost la cimitirul lor pe 10 ianuarie 1990. Pe fiecare cruce, oamenii apropiați le legaseră un obiect pe care îl purtau cînd au fost împușcați: o cravată, o cămașă, o brasărdă. Morții erau vii și extrem de diferiți. Cei care îi plîngeau se tăvăleau în noroi de durere, dar nu îndrăzneau să pronunțe dojana: de ce nu ai stat acasă, de ce te-ai dus să mori? Acum s-au ridicat acolo niște monumente de marmură ca niște solnițe, sub care zac impersonali și iubiți doar de ai lor, cei care au reprezentat „halca Minotaurului” în formula noastră de ieșire din labirint. O halcă pe care și-a luat-o Minotaurul singur, nu i-a dat-o nimeni, o mie de crime, nu o mie de ofrande. Iar Minotaurul se plimbă prosper printre noi.

Revin la cei care întorc capul cînd aud despre decembrie 1989 și mă întreb dacă există printre ei unul care să aibă curajul să meargă la parastasul de șapte ani și să le spună morților: v-ați pierdut viața degeaba, n-a fost decît o lovitură.

De șapte ani încerc să fac ceva mai mult decît aș fi făcut în mod obișnuit, fără să pot fi sigură că acel ceva mai mult ar fi fost făcut de unul dintre ei. Mă gîndesc de aceea la ceva mai simplu. Luînd în sens literal sintagma a face umbră pămîntului, cînd ne aducem aminte, să facem puțină umbră și pentru ei.

ADINA POPESCU

Aveam 11 ani în decembrie '89

Înainte știam. Voiam să ajung pionier frunțaș. Eram comandant de detașament și-mi treceam timpul scriindu-i pe o listă pe cei care vorbesc în timpul orei. Păstrez și acum un caiet cu sarcinile detașamentului și cu „infracțiuni” comise într-o școală generală, despre care o informam cu conștiinciozitate pe tovarășa învățătoare.

Ca toți cei de seama mea, mă obișnuisem cu gîndul că pîrăsc. Așa ne simțeam utili unei lumi pe care n-o înțelegeam și chiar eram mîndri de ea. Țin minte momentul impresionant, pentru cei 8 ani ai mei, în care am devenit pionieră și am atins cravata roșie cu tricolor. Atunci doctrina ne insuflase tuturor pasiuni de care nu eram conștienți: de a slăvi și de a pîri.

Revoluția ne-a transformat pe neașteptate copilăria taberelor gratuite de la Forumul pionieresc, a Cîntărilor României, a activităților patriotice, a uniformelor într-una a buticurilor, a libertății de a face greve, a dulciurilor și jucăriilor. Revoluția noastră, a celor de 10-12 ani, a fost cea din fața televizoarelor, cînd ne bucuram fără a ști de ce, cu o curiozitate amestecată cu spaimă. Apoi, după modelul oamenilor mari, am renegat anii în care eram spionii tovarășei învățătoare și țineam evidența chiulelilor și a jocurilor din ora de matematică. Orizontul nostru s-a lărgit surprinzător de mult, ne-a cuprins un entuziasm despre care nu o dată ni s-a spus la școală: „Vi s-a urcat libertatea la cap!”.

Mă aflam la Cluj și auzisem de evenimentele din țară. Întîmplător, eram în centrul orașului pe 21

decembrie, cînd a început să se tragă. Mi-a fost frică și am fugit acasă. Am găsit un vecin sub masă, tremurînd, convins că va fi împușcat prin geam. A doua zi, după ce în Cluj se liniștește totul, a plecat în oraș și s-a întors cu o panglică tricoloră. Era mîndru că el a făcut revoluția. Pe 22 am plîns, cred că de fericire, și m-am rugat să vină Iliescu la putere. Îl cunoscușem înainte. Era un om bun; mă mingiase pe pîr și-mi dăduse niște calendare. Apoi, de-abia așteptam să mă întorc la București și să merg și eu la Televiziune, să spun o poezie despre libertate, pe care o compusesem.

I-am întrebat pe cei de seama mea ce-au simțit atunci, cum au trăit revoluția:

„Confuz. Mă simțeam copil, dependentă de cei mari, incapabilă de a avea o părere proprie. Se amestecau regretul pentru tot ce a însemnat a fi pionier cu bucuria unei eliberări” (Oana – 17 ani); „Era ceva neobișnuit, ieșit din comun. Nu mi-am dat seama de importanță, de fapt m-am bucurat că se schimbă” (Ioana – 18 ani); „Erau foarte multe zgomete. Și a apărut Iliescu și mi-am zis: «Uite cine ne salvează pe noi!». Mi-am notat într-un carnet cum fugea dictatorul cu dictatoarea și m-am întrebat peste cit timp vor apărea portocalele” (Nicolae – 17 ani); „Ca individ în clasa a V-a, mi s-a părut o chestie grandioasă. Te uita la televizor și vedeai oameni care se adunau și vorbeau precipitat. Am avut sentimentul că particip la un eveniment istoric” (Ioana – 18 ani);

„Mi-era milă de Ceaușescu!” (Sorina – 18 ani).

Mult timp am imprumutat părerile celor mari, care ne-au influențat. Revoluția era privită deja cu alți ochi, nici nu mai era numită revoluție, ci „agitația din decembrie”, „revoltă populară”, „măcel inutil”, „lovitură de stat”. Cei care nu participaseră se felițau pentru luciditatea de moment. Euforia post-decembristă dispăruse, era urmată de dezamăgire, de sentimentul că ni s-a furat ceva ce ne aparținea de drept, de gustul zădărnicii. Frații noștri mai mici învățau deja despre ea din manualele de istorie. A urmat indiferența. Comemorări clasice și fără rost, în aceleași tipare: jerbe de flori, Imnul eroilor, reportaje-remember.

Am vrut să aflu ce gîndește generația mea acum despre revoluție:

„Acum mă îndoiesc că a fost o revoluție. A fost doar un scenariu, care a luat-o pe alte căi” (Vlad – 18 ani); „A fost un moment conjunctural, în care interesele din spate au fost mai mari și mai ascunse decît cele percepute de noi. A fost o farsă din care a ieșit suferință, moarte...” (Ioana – 18 ani); „Acum nu mai sîntem protejați de sărăcia de care eram înainte ferii artificial și de care nu vom scăpa nici în 15 ani” (Nicolae – 17 ani); „Iliescu ăsta ne-a furat revoluția!” (Roxana – 18 ani); „Sînt o mare dezamăgire. A fost o exploatare politică a entuziasmului și naivității oamenilor” (Dan – 18 ani).

În mod surprinzător, generația mea e mai interesată de subiectul revoluția din '89 decît cei implicati direct. Probabil din cauză că acei copii de atunci au fost, poate, mult mai puternic marcați psihic decît cei maturi. Acest fapt ne-a determinat să dorim atît de mult schimbarea. Deocamdată, „am scăpat de cei care ne-au furat revoluția”. Dar noi vrem ca această a șaptea comemorare să reamintescă celor în drept s-o facă să scoată la lumină adevărul adevărat.

AURELIAN MOCANU

Mărturii din primele zile ale revoluției

Sint colonel ing. (r) Mocanu Gh. Aurelian. În data de 21.12.1989 (era joi), în jurul orei 12, am ieșit din stația de metrou la hotelul Intercontinental și am observat că circulația este oprită pe bd. Magheru. Dinspre Piața Palatului se auzeau scandări cu lozincile obișnuite: „Ceaușescu și poporul” și „Ceaușescu pace”... și altele. Am întrebât și mi s-a spus că este miting în Piața Palatului. Am plecat mai mult din curiozitate și am intrat pe str. Onești, care era strâns păzită de miliție și securitate, aproape om lângă om. M-am strecurat printre milițieni, care m-au lăsat, crezând că sint de-al lor, fiind îmbrăcat cu o haină de piele pe care am primit-o de la armată, o pălărie cu boruri mari, cu pantaloni transformați de la hainele de ceremonii militare, pantofi negri militari, un diplomat, încet păream un gangster sau un „copoi” din timpul legionarilor... așa cum îmi spuneau colegii pe care îi întâlneam sau fiica mea. Am văzut balconul CC de pe trotuarul din apropierea Bibliotecii Universitare; Ceaușescu tocmai atunci spunea că a mărit alocațiile pentru copii și pensile mici. Masa de participanți, acoperită de o pădure de portrete ale lui Ceaușescu și ale Elenei, scandau lozinci: „Ceaușescu și poporul”... Mă gindeam: „Ce m-a scărada mai este și aceasta, cind la Timișoara sint mari mișcări populare, înăbușite de securitate în singe!”, cum aflasem din știrile transmise de Europa Liberă. Mă întrebam dacă voi apuca eu să trăiesc clipa în care să nu mai fie Ceaușescu, deoarece sint deja în vîrstă de 61 de ani. Ceaușescu dădea din miini, iar membrii guvernului și ai CC băteau din palme, mai ales Emil Bobu. Deodată, dinspre hotelul Athénée Palace am auzit scandîndu-se de un mic grup: „Jos Ceaușescu”, „Jos cizmarul” și am rămas înmărmurit... Nu vedeam cine strigă, din cauza pădurii de portrete, lozinci și steaguri, dar am văzut mișcare mare pe Calea Victoriei, dinspre hotel București. În această hărmălaie, cind Ceaușescu își bălăbănea miinile, masele din față scandau „Ceaușescu și poporul”, iar în spatele meu auzeam „Jos Ceaușescu”. Cineva s-a apropiat prin spate de Ceaușescu, mi se pare că Postelnicu, și l-a făcut atent pe Ceaușescu, exclamînd chiar la microfoane: „Dumnezeule!”, și privind spre direcția hotelului Athénée Palace... apoi am văzut cum mai mulți din rîndul 2 de la balcon, împreună cu generalul Milea, au intrat în sediul CC. S-a făcut o întrerupere în cuvîntare și au început iar scandări de lozinci, încît nu se mai înțelegea nimic. La un moment dat, s-au făcut auzite mai bine lozincile „Jos Ceaușescu”, „Jos cizmarul” și au început să se precipite manifestații. În cea mai mare dezordine, au început să arunce tablourile, lozincile, steagurile și să fugă în toate direcțiile. Am văzut oameni căzuți și călcați în picioare, femei fără pantofi și fără poșete, fugind disperate spre stația de metrou. Toți călcău în picioare portretele celor doi, și steagurile și lozincile cu „Ceaușescu și poporul”.

Pe stradă erau pete de sînge, deci se trăsese în demonstrații

Am ajuns în fața cinematografului Scala și am văzut venind din direcția Pieței Romane un grup de tineri cu steaguri tricolore fără stemă și scandînd lozincile „Jos cu Ceaușescu”, „Jos criminalul”, „Libertate”, „Timișoara”, „Veniți cu noi”, „Și voi sînteți români”, „Fără violență”. Au ajuns la hotelul Intercontinental, încercînd să meargă spre Piața Palatului, dar forțele miliției și securității blocaseră intrarea. Imediat au venit autobuze din care au coborît trupe ale miliției și securității cu căști pe cap prevăzute cu aparatori pentru față, cu scuturi din material plastic, cu bastoane de cauciu, cu pistoale-mitrălieră și cu pistoale la centură, și nu mi-a venit să cred că în țara noastră există așa ceva. Au făcut două cordoane cot la cot pe bd. Magheru, reușind să împartă în două grupe pe manifestații și, prin pași mici, un cordon îi împingea spre cinematograful Patria și alt cordon spre rondul din intersecția de la Universitate.

Am observat cum în spatele cordoanelor ofițerii înarmați dădeau ordine și reperau în rîndurile manifestațiilor pe cei mai agitați, căutau să-i prindă și pe mulți îi băgau în mașinile din spatele lor — niște dubițe cu grăti de sîrmă. Tinerii care scandau lozinci anticeaușiste s-au grupat în fața hotelului Intercontinental. Studenți, elevi, copii scandau „Jos cu Ceaușescu”, „Jos cu cizmarul”, „Să meargă la Scornicești”, se rugau de cei pe care margine să vină cu ei și fugeau dintr-un trotuar în altul.

Eu i-am întrebât dacă au un nucleu de organizare și n-au putut să-mi spună, nu aveau nici cel puțin un portavoce și au luat niște burlane prin care îndemneau poporul de pe margine să se alăture lor. S-au urcat pe stilp cu placa de la intrarea în stația de parcare și, de acolo, cîțiva vorbitori încercau să organizeze ceva. De mai multe ori am fost nevoit să îngenunchez pentru momente de reculegere pentru victimele de la Timișoara. Le-am spus că nu vor rezista dacă nu trimit ca să vină masa de muncitori de la „23 August”, „Semănătoarea”, IMGB, „Republica”, „Timpuri Noi” etc. și m-au asigurat că s-au trimis studenți, dar pe la ora 17 studenții s-au întors, și prea puțini muncitori au venit, deoarece spuneau că cei de la Uzinele „23 August” au fost blocați prin fabrici. Cind am văzut că s-au adunat mai mulți, i-am sfătuit să nu arunce cu pietre în milițarii din cordoanele care îi încercuiseră, deși așteptau din moment în moment să deschidă focul. De mai multe ori cordonul care era în dreptul cinematografului

Foto AINA BLIDARU

Scala a tras salve de intimidare, în sus, cu gloanțe reale. Au venit și mașinile blindate ale armatei, de tip TAB, și autotururi, prima dată 10, care au produs multă panică. Au mai venit și alte mașini de luptă blindate, care au blocat toate intrările la Piața Palatului, iar militarii au făcut alte cordoane în spatele celor de la Ministerul de Interne.

Printre demonstrații au început să mișune străini care fotografiau și filmau, de la balcoanele hotelului Intercontinental se filma.

Pe la ora 18 au început să se aprindă făclii și lumînări, iar în rîndurile forțelor de reprimare se observa o mișcare de organizare pentru reprimare și restrîngerea cercului, ca să-i prindă pe demonstrații. Aici a intervenit în interiorul meu teama de a nu fi arestat sau împușcat și am plecat acasă. Noaptea am auzit că s-a tras mult, au fost și explozii de grenade, și dimineața pe la ora 6 am mințit-o pe soție că merg la lapte. Am lăsat sacoașă cu laptele la o vecină, am mai luat cîțiva puști cu mine și iar am apărut la locul din fața hotelului Intercontinental la ora 7.30. Am văzut de-acum alt aspect: pe stradă erau pete de sînge — deci se trăsese în demonstrații —, geamuri sparte, și pe fețele oamenilor, ale tinerilor se citea ura și nu mai erau aceiași care în ziua trecută spuneau „Fără violență”. Deci li se răspunsese cu gloanțe. Și de ce? De ce... pentru că era o manifestare pașnică și nu încercau decît ceea ce toți oamenii doreau să se întîmple...

Către ora 10 au început să se adune masiv mai mulți tineri cu steaguri de pe toate străzile și apoi am asistat la modul cum tinerii le-au spus militarilor unei companii de securitate, staționați lângă spitalul Colțea, să nu tragă în mamele lor, în frații și părinții lor. Și minunea s-a întîmplat: militarii au trecut printre comandanții lor și au început să se îmbrățișeze cu tinerii manifestații.

Oricine putea să doboare cu o rafală de mitralieră elicopterul lui Ceaușescu, dar tinerii nu voiau vîrsări de sînge

Mulțimea s-a îndreptat spre Piața Palatului. Cind s-a ajuns la intrarea în str. Onești, care era masată de trupe, au început să scandeze: „Armata e cu noi”, „Nu trageți în popor” și deodată a apărut ca o răsuflare de ușurare: „Ceaușescu a abdicat”, „Guvernul a abdicat”, „Olé, olé, Ceaușescu nu mai e!”.

S-au dus discuții de lămurire cu cei care apărau intrarea către Piața Palatului și, la un moment dat, cordoanele s-au dat la o parte și cele patru tancri au pătruns cu masa de manifestații în Piața Palatului. A mai apărut și o dubiță de culoare crem, pe care erau montate 4 difuzoare, care de-acum lansau toate îndemnulurile să nu se acționeze cu violență, „Moarte trădătorilor, moarte călăilor”. Pentru prima dată am văzut cum l-au huidit în față pe „cel mai iubit fiu al poporului”, am văzut cum aruncă în el cu pietre, cu mere, cu cozile din tablourile lui. Ca să nu fie lovit, i-au acoperit fața Manea Mănescu și Dincă și imediat, mergînd de-a-nădratelea, au intrat în CC. Nu credeam că am să mai văd așa ceva și nu-mi venea să cred.

A apărut un elicopter argintiu, care zbura deasupra pieței și arunca manifeste, și unul pe care îl am cuprindea: „MANIFESTANȚII! V-ați angajat pe un drum periculos. Haosul și dezvălirea la care vă îndeamnă dușmanii poporului duc țara la ruină. Păcat de tot ce s-a făcut pînă acum. Nu faceți jocul reacțiunii. Opriviți-vă pînă nu-i prea tîrziu!”.

Ca la comandă, mulțimea a început să spargă geamurile de la parterul CC și copii, tineri au început să escaladeze ferestrele de la parter. Au început să arunce tablourile cu „EL” și cu „EA”, cărțile lui, în aclamațiile poporului din piață, dar parcă niște miini nevăzute aruncau pe ferestre dosare cu documente rupte, sertare de la birouri, cu diferite documente și chiar la mine a ajuns o coală bătută la mașină cu un proces-verbal dintr-o ședință a Biroului Politic. Cu toate protestele și cu toate apelurile făcute la stația de amplificare pentru a nu se mai arunca documente care sînt de mare valoare pentru a se descoperi politica mirșavă dusă de clanul Ceaușescu, tot s-au mai aruncat, și de pe coșurile sediului CC a apărut fîningine cu resturi de documente arse care s-a abătut ca o ploaie neagră asupra demonstrațiilor. O tînră se lupta să arunce pe ferestră inșiși dispozitivul cu sigiliul prezidențial al lui Ceaușescu, pe care înai tîrziu l-am văzut arătat din balconul sediului.

În acest timp a apărut deasupra elicopterul prezidențial, care a aterizat, însă nimeni nu s-a mai preocupat de el. Deși pe sediu ajunsese o fîtuță și se chinuia să dea steagul tricolor jos de pe catarg și să-i decupeze stema, iar un alt tînră să coboare portretul masiv al lui Ceaușescu și steagul roșu al PCR, el avînd în mînă o mitralieră, pe același platon am văzut capul lui Ceaușescu și al Elenei care păraseau sediul îndreptîndu-se spre elicopter, iar în urma lor erau membrii clanului. Deci o dovadă în plus că pe tineri nu-i interesa să facă vîrsări de sînge, pentru că oricine putea să doboare cu o rafală de pistol-mitralieră elicopterul.

După ce au ocupat sediul CC și au început să facă declarații la balconul CC, nu aveau nici un program și se certau ca niște copii, care mai de care, să pună mina pe microfon și să vorbească. Un tînră a scos o coală de hîrtie și a propus să se înființeze pe loc un Front Patriotic Democratic și chiar a citit ceva dintr-un program format din 7 puncte; apoi altul a propus un nou guvern, avînd ca președinte pe Corneliu Mănescu, cu Doina Cornea, Mircea Dinescu și alții, pînă la 7 membri, apoi i-a zis și crainicului de la stația de amplificare: „Pe tine cum te cheamă, ca să fii și tu membru în guvern!”. Chiar am zîmbit și mi-am dat seama că nici conducere nu aveau... așa că nu poate nimeni să afirme că, chipurile, ar fi fost o revoluție pregătită, că s-a dat o lovitură de stat. Tot de pe acest balcon a venit ideea să se aducă și un car al Televiziunii și s-a hotărît plecarea la Televiziune și la Radio, pentru a fi ocupate. S-a plecat imediat în coloană și cu mașini.

Am mai observat că au început să intre grăbiți prin geamurile sparte de la parter niște indivizi cu scurte de piele și nimeni nu se mai ocupa de ei, ci erau atenți la ce se petrecea pe balcon, să scandeze lozinci de bucurie, să se păstreze momente de reculegere pentru victimele de la Timișoara și numai eu știu de cite ori am îngenuncheat.

(Subtitlurile aparțin redacției)

RICHARD ANDREW HALL

Ce demonstrează probele balistice după șapte ani ?

Cu câteva zile înainte de victoria istorică obținută de Emil Constantinescu în cel de-al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale din noiembrie 1996, au fost prezentate constatările făcute de cei unsprezece membri ai celei mai recente comisii senatoriale însărcinate cu investigarea evenimentelor din decembrie 1989. Comentarii au caracterizat rapoartele senatorilor ca fiind contradictorii și neconvingătoare. Concluziile membrilor acestei comisii, alcătuită din reprezentanți ai mai multor partide, păreau a fi în dezacord în ceea ce privește întrebările cele mai importante: Sergiu Nicolaescu a susținut că KGB-ul a fost puternic implicat în evenimentele din decembrie și că teroriștii au existat în mod cert; președintele comisiei, senatorul PNTCD Valentin Gabrielescu, a negat existența teroriștilor, iar senatorul PNTCD Șerban Săndulescu a vorbit despre rolul jucat de mii de turiști sovietici în timpul evenimentelor.

O privire mai atentă asupra rapoartelor senatorilor dezvăluie însă faptul că opiniile lor sînt mult mai puțin divergente decît par la prima vedere. Indiferent de apartenența lor politică, senatorii par siguri de următorul lucru: cui nu au aparținut, în mod sigur, teroriștii din decembrie 1989. Aceștia nu au fost membri ai unității antiteroriste de elită a Securității (USLA) și ai Direcției a V-a. Acest lucru este, în mod inevitabil, ciudat, atît timp cît, în momentul desfășurării evenimentelor, se credea în unanimitate că teroriștii erau membri ai USLA și ai Direcției a V-a. Cu alte cuvinte, cei care erau cel mai mult suspecți la vremea respectivă că ar fi teroriști, acum, se pare, au devenit cel mai puțin probabil suspecți.

Controverse referitoare la existența și identitatea teroriștilor

Domnul senator Gabrielescu a vorbit despre „inexistența teroriștilor sau a unei grupări organizate care să fi luptat împotriva revoluției”. Conform afirmațiilor lui Gabrielescu, vărsarea de sînge de după 22 decembrie 1989 (care a avut ca rezultat moartea a peste 900 de persoane) a fost consecința lipsei unei structuri de comandă centralizată: unitățile armatei, gărzile patriotice și revoluționarii dotați cu arme au tras unii în alții la întîmplare, în confuzia de moment. Dacă ceea ce spune Gabrielescu este corect, atunci nu ar trebui să găsim dovezi despre existența unei muniții care să fi aparținut altor forțe implicate în evenimentele din decembrie.

În timpul mărturiei depuse în cadrul așa-numitului proces „Otopeni – 23 Decembrie '89”, din mai 1995, generalul în retragere Nicolae Militaru făcea observația că „numai Ministerul de Interne avea în dotare arme speciale cu care fusese ucisă majoritatea persoanelor, după 22 decembrie”. Probele disponibile susțin oare afirmațiile generalului Militaru? Probabil că cea mai simplă și potrivită cale de a rezolva controversele referitoare la existența teroriștilor și la identitatea acestora este aceea de a examina probele balistice disponibile. De exemplu, dacă teroriștii au folosit un calibrul neobișnuit, probele balistice ar putea dezvălui identitatea acestora.

Direcția a V-a și USLA – singurii posesori ai armelor de calibrul 9 mm

În februarie 1991, în timpul procesului său, fostul director al Securității, Iulian Vlad, a făcut următoarea declarație importantă, deși puțin neobișnuită: „Securitatea avea același tip de armament ca și armata, (dar) numai Direcția a V-a și USLA aveau în dotare arme semiautomate (sublinierea autorului)”. Mai înainte, în aceeași lună, Tudor Artenie, ziarist la România liberă, a reproduș un pasaj din agenda de instrucție a Direcției a V-a (datată 15 martie 1989), în care sînt descrise caracteristicile armelor de tip Stecikin. Conform manualului, armele de tip Stecikin sînt de calibrul 9 mm. Artenie a descris aceste arme astfel: „(...) o armă ale cărei caracteristici ni le reamintim din zilele și nopțile revoluției, în timpul cărora se auzea cu claritate huruitul (distinctiv) al unei arme necunoscute, avînd o cadență puțin mai scăzută și un zgomot mult mai înăbușit decît o mitralieră” (...).

În raportul întocmit de o comisie a Academiei Tehnice Militare privind moartea studenților militari aflați în exteriorul Ministerului Apărării Naționale în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989, se preciza faptul că studenții fuseseră împușcați cu un echipament sofisticat destinat tragerii pe timp de noapte. Conform declarațiilor maiorului Mihai Floca și ale căpitanului Victor Stoica, în dimineața zilei de 23 decembrie 1989, din corpul unuia dintre studenții uciși s-a extras un gloanțe „de calibrul 9 mm, gloanțe necunoscut personalului militar pînă atunci” (...).

Astfel, există dovada că atît Direcția a V-a cît și USLA erau singurii posesori ai acestor arme de calibrul 9 mm, înainte de aceste evenimente, și că aceste arme au fost folosite în timpul evenimentelor.

Gloanțul de 9 mm nu a fost singurul tip de gloanțe necunoscut găsit atunci. Au fost folosite, de asemenea, așa-numitele gloanțe „vidia” de calibrul 5,5/5,6 mm. Întrebat, în martie 1991, despre muniția utilizată de teroriști împotriva armatei, generalul de armată Victor Atanasie Stănculescu, ministrul de atunci al Apărării, a dat reporterilor următoarea declarație, neașteptată și oarecum reținută: „(...) Am aici două gloanțe vidia. Armata noastră nu folosește acest tip de muniție. El este de calibrul 5,56 mm. După cum puteți vedea, gloanțul are un înveliș care s-a deformat, în timp ce mijlocul a rămas intact” (...).

Foto IOAN COCONU

Referitor la aceste dezvăluri, sînt interesante comentariile făcute de alți cîțiva participanți la evenimentele din decembrie. Inginerul Dan Iliescu, angajat al Muzeului Național de Artă (situat în fostul Palat Regal, în fața clădirii CC), afirma, în decembrie 1990, că cei care au tras din muzeu în piață pe 22 și 23 decembrie „(...) aveau arme care făceau un zgomot diferit – aveau o cadență puternică” (...).

În strînsă corelație cu aceste observații este și declarația maiorului Mihai Floca, făcută pe 5 ianuarie 1990, și anume că, potrivit specialiștilor, cei care au tras din vilele aflate în vecinătatea Televiziunii au folosit „o armă Heckler-Koch, de calibrul 5,6 mm, cu un tip de cartuș care arde complet, determinînd o capacitate mare de penetrare a glontului”. Semnificativ este faptul că, în timpul procesului lui Nicolae Andruță Ceaușescu (fratele lui Nicolae Ceaușescu), șeful Școlii de Securitate de la Băneasa, a fost dezvăluit faptul că, la el acasă, fuseseră găsite „o armă cu infraroșii și 695 cartușe de calibrul 5,6 mm”.

Mai mult, arme și gloanțe de calibrul 5,6 mm au existat și în alte zone importante ale revoluției. În Brașov (unde au fost 100 de morți și 250 de răniți), un terorișt îmbrăcat în echipament negru de parașutist a fost capturat, pe 23 decembrie, în timp ce trăgea cu „o pușcă automată Thomson, de calibrul 5,6 mm”. În Brăila (unde au fost 42 de morți și 95 de răniți), lt. maj. Ionuț Voicu a relatat procurorului militar despre ceea ce a descoperit în timpul unei misiuni în pădurea Stejarul, în noaptea de 23/24 decembrie: „Am auzit din nou zgomotul gloanțelor. Aveau un șierat specific, am presupus că erau de calibrul redus (în dimineața următoare, această pre-

supunere s-a confirmat cînd am găsit gloanțe de calibrul 5,6). Nu se vedea focuri de armă. Deci trebuie că aveau amortizor la ele” (...).

USLA, Direcția a V-a sau „turiștii sovietici”?

Dacă într-adevăr nu au existat „grupuri organizate de luptă împotriva revoluției” în decembrie 1989, așa cum a susținut senatorul Gabrielescu, atunci de ce același tip de gloanțe – care nu exista în dotarea armatei, dar la care Securitatea se pare că a avut acces – apare în zone geografice disparate ca București, Brașov, Brăila și Caransebeș?

Cum se face că „turiștii sovietici” sînt acum considerați a fi suspecți mai mult decît USLA și Direcția a V-a? Evoluția procesului de la Sibiu aduce lămuriri în această privință. În ianuarie 1990, Anton Socaciu, procurorul militar care investiga vărsarea de sînge de la Sibiu – „cetatea de scaun” a lui Nicu Ceaușescu, „micul print” –, a afirmat că cei care au tras la Sibiu erau de la USLA, aduși cu avionul la Sibiu pe data de 20 decembrie 1989, la cererea lui Nicu. În mod ironic, Nicu Ceaușescu însuși a confirmat acuzațiile inițiale ale lui Socaciu, într-un interviu din iunie 1990, în care el făcea comparație între diferitele etape ale procesului său: „În prima fază a cercetărilor, ei făceau parte din Ministerul de Interne. După aceea, în a doua fază a cercetărilor, cînd cei de la USLA și de la Ministerul de Interne au început să se transforme în «urme», ca să spun așa, s-a întîmplat ca ei să fie oameni obișnuiți” (...).

Un indiciu al gradului în care a avut loc schimbarea de atitudine în decursul anului 1990 este declarația contradictorie a succesorului procurorului Socaciu în procesul de la Sibiu, Marian Valer, din

septembrie 1990: „În timpul evenimentelor de la Sibiu din decembrie 1989, armata a găsit o hartă a locuințelor secrete ale Securității, situate în preajma unităților militare din oraș, în care era plasat personalul Securității, cu scopul de a acționa împotriva armatei, în cazul în care aceasta se răzvrătea împotriva regimului Ceaușescu. Pe baza investigațiilor făcute, s-a stabilit că asupra unităților militare s-a deschis focul din aceste locuințe secrete începînd cu după-amiaza zilei de 22 decembrie, după răsturnarea regimului Ceaușescu. (...) Erau mulți turiști sovietici cazați la hotelurile din centrul orașului Sibiu. (...) Menționez că din respectivele hoteluri se trăgea asupra demonstrațiilor și armatei. (...) În ce privește pasagerii neidentificați (care au sosit cu avionul de la București pe 20 decembrie), cred că există două variante posibile: fie erau lupători USLA trimiși în ajutorul lui Nicu Ceaușescu, fie erau agenți sovietici trimiși să acționeze în vederea răsturnării regimului Ceaușescu (sublinierea autorului)” (...).

Astfel, imediat după evenimentele din decembrie, teroriștii erau de la USLA. Mai tîrziu, în 1990, ei au devenit ba luptători USLA, ba „turiști sovietici”. Iar azi – în caz că se mai recunoaște că au existat – ei sînt, pur și simplu, „turiști sovietici”.

Întrebarea cea mai potrivită, în România post-ceaușistă, n-ar trebui să fie, deci, „Cine au fost teroriștii?” – acest lucru poate fi stabilit –, ci, mai degrabă, „De ce forțele politice și mass-media nu au fost capabile să găsească și să identifice teroriștii?”.

Traducere de
ADRIANA BOBEICA

Cazul Gheorghe Ursu

La 17 noiembrie 1985, în Spitalul Penitenciar Jilava, deceda în condiții mai mult decât suspecte Gheorghe Ursu. Inginer și om cu o structură intelectuală complexă (poet, îndrăgostit al artelor și al muzicii clasice), Gheorghe Ursu fusese arestat cu două luni înainte sub acuzația de complot împotriva regimului comunist. Anchetat de către Securitate pentru că își manifestase deschis dezechinul față de cultul personalității cuplului Ceaușescu, ca și de slugărnicia celor care îi înconjurau, Ursu manifestase în mod constant o atitudine anticomunistă. În 1978 trimisese la Radio Europa Liberă o scrisoare în care îl acuza pe Nicolae Ceaușescu de iresponsabilitate criminală pentru ordinul de a sistă consolidarea unor blocuri afectate de cutremur. La începutul anului 1985, Securitatea începe să-l ancheteze în legătură cu călătoriile și prietenii săi, cu textele antitotalitare pe care le ținea afișate la serviciu, cu criticile fățișe pe care le aducea regimului comunist. Refuzând să colaboreze cu Securitatea sau să-și „demaște” prietenii, Ursu este arestat și moare în urma bătăilor primite, se pare, în timpul interogatoriilor.

Pe data de 19 noiembrie 1985, familia este anunțată că Gheorghe Ursu a murit în închisoare. Nu i se comunică oficial cauza morții și nici nu se

eliberează vreun certificat medico-legal.

În 1990 este declanșată o anchetă condusă de procurorul militar Dan Voinea, în urma căreia se constată că Ursu a decedat în urma unor „loviri repetate cu corpuri dure în regiunea abdominală”. Voinea sesizează Procuratura Militară pentru anchetarea maiorului Marin Pirvulescu (ofițer anchetator), a colonelului Mihai Creangă (șeful arestului), a colonelului Tudor Stănică (șeful Direcției de Cercetări a Miliției), ca și a șefului Direcției de Cercetări a Securității, Vasile Gheorghe. Nu mult după aceasta, procurorul general Vasile Manea Drăgulin încredințează ancheta procurorului Samoila Joarză, care se remarcă doar prin faptul că tergiversează constant desfășurarea procedurilor legale și prin deturnarea evoluției inițiale a anchetei. Abia la 12 noiembrie 1996, Secția Parchetelor Militare dispune punerea în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată a inculpatului Clită Marian (coleg de celulă cu Gheorghe Ursu) pentru săvârșirea infracțiunii de omor, ca și începerea urmăririi penale împotriva ofițerilor din Miliție și Securitate care au fost direct implicați în cazul Ursu. Conform acestui rechizitoriu, faptele acestora din urmă ar fi fost amnistiate pe baza unui decret din 1988. Marți 17 decembrie a început procesul cazului Gheorghe Ursu.

„Procesul Gheorghe Ursu este de fapt procesul comunismului”

– Interviu cu ANDREI URSU –

Care sînt ultimele noutăți legate de cazul tatălui dv.?

După ce timp de șapte ani ancheta a fost tergiversată în mod aparent voit, mi se pare cel puțin suspect faptul că tocmai acum, în contextul alegerilor din noiembrie, aceasta a fost finalizată în mare grabă. Am avut acces recent la dosar, după întârzieri și dificultăți (o procurare de la TMB, deși neimpli-cată în proces, mi-a spus că nici nu aș avea dreptul să-l văd!). Prima mare surpriză a fost lipsa paginilor din jurnalul tatei. Procurorul care a întocmit acest dosar, d-l gen. Joarză, îmi spusese că aceste pagini se aflau în acest dosar.

Ar fi foarte ciudat ca paginile să nu mai existe, cînd ele evident existau în 1990. Chiar revista „22” a publicat atunci extrase semnificative. Radu Filipeșcu, Gabriel Andreescu și Silviu Brucan obținuseră niște copii proaste ale acestor fragmente de jurnal care au interesat în mod special Securitatea.

Un alt lucru interesant este că restul jurnalului pare că se află încă în conservare la unitatea specială S a fostei Securități, ale cărei arhive se pare că au intrat în păstrarea SRI.

Considerați just faptul că procesul care urmează să înceapă îl are ca unic inculpat doar pe Marian Clită?

Dacă e să se facă un proces așa cum e propus în acest rechizitoriu, va fi un proces fals, deoarece va fi trimisă în judecată doar una din uneltele crimei, care nu a făcut altceva decât să îndeplinească ordinea adevăraților criminali. E evident că Marian Clită a participat la omor, dar ordinul a venit de la virful ierarhiei Securității, implicați fiind generalii Macri și Vasile – șefii direcțiilor a II-a și a VI-a din fosta Securitate –, ca și, probabil direct, ofițerul anchetator Pirvulescu și șeful Direcției Cercetări Penale a Miliției, Stănică. Deși mi se pare că dosarul actual are destule elemente pentru a-i incrimina, Procuratura Militară a decis începerea urmăririi lor penale. Oricum, majoritatea marturilor importante nu au fost chemați, iar alții este evident că și-au schimbat depozițiile ca urmare a unor presiuni. Vă reamintesc că adevărații criminali au fost identificați încă în cursul anchetei din 1990. E semnificativ faptul că d-l Manea Drăgulin, cel care a transferat

dosarul generalului Joarză, a fost implicat în cazul tatălui meu, cînd, în ianuarie 1986, în calitate de procuror-șef adjunct la Procuratura Municipiului București, a dispus acoperirea criminalilor și clasarea morții sale ca neviolentă.

De ce a durat atât de mult finalizarea anchetei?

Din 1993 înapoi, am avut certitudinea că s-a încercat o deturnare a concluziilor anchetei din 1990. La dosar am văzut rezultatul unei noi expertize medico-legale, nejustificate, condusă de medicul șef legist, Vladimir Belîș, care – în pofida unor probe co-

îniințată acum un an, Fundația „Gheorghe Ursu” are ca scop să păstreze memoria inginerului și poetului Gheorghe Ursu, care a fost arestat, anchetat și ucis cu bună știință de către organele de Securitate. El a încetat din viață la 17 noiembrie 1985, la Jilava, după ce fusese în prealabil supus unui tratament barbar. Făptuitorii și instigatorii la omor nu au fost nici pînă astăzi pedepsiți; nederanjați de nimeni, propășesc în diferite posturi sau duc o viață pașnică de pensionari. După ce o anchetă judiciară a fost deschisă în 1990, timp de aproape șapte ani instrumentarea cazului a fost târăgănată; la mijlocul lunii noiembrie s-a anunțat în mare grabă elucidarea cazului și trimiterea în judecată a lui Marian Clită, deținut de drept comun care a stat în aceeași celulă cu Gheorghe Ursu și căruia – potrivit actului de trimitere în judecată – i-ar reveni în exclusivitate responsabilitatea pentru crima săvîrșită. Metodele barbare de anchetă, lanțul răspunderilor, adevărații responsabili ai acestui omor – totul rămîne pînă în prezent într-o umbră groasă.

Fundația „Gheorghe Ursu” a militat și militează pentru rezolvarea cazului, pentru cunoașterea publică completă a adevărului, tragerea la răspundere a criminalilor, precum și a celor care au ordonat această crimă politică. Fundația își propune să cultive memoria lui Gheorghe Ursu, ca și a altor victime ale regimurilor totalitare. În acest scop, Fundația susține moral și material programe și acțiuni care combat politica de forță, mistificarea adevărului istoric, încălcarea drepturilor omului.

Cele patru premii ale anului 1996 decernate de către Fundație sînt grăitoare pentru această orientare. Ele vin în sprijinul realizării Memorialului de la Sighet – proiect finanțat de către Fundația „Academia Civică” – și totodată încununează cele trei filme consacrate memoriei lui Gheorghe Ursu, filme semnate de Helmut Frauendorfer, Cornel Mihalache și Luminița Sălăgean.

SORIN VIERU

Președintele Fundației „Gheorghe Ursu”

virșitoare ce atestau momentul cînd au fost administrate loviturile – a concluzionat că acest timp nu se mai poate și cu certitudine. Și asta, evident, din dorința de a pune sub semnul întrebării identitatea adevăraților criminali. Poate se spera ca, în timp, unii martori să dispară, ca și unele dosare și depoziții incomode. Oricum, din primăvara lui 1995 nu mai apare nici un element semnificativ în dosar, făcînd această ultimă întîrziere cu atât mai nejustificată. Din nou mi se pare că ultimele alegeri au influențat decizia de a se deschide totuși procesul, chiar așa trunchiat fiind, cum rezultă din rechizitoriu.

Demersul dv. de deschidere a dosarului Gheorghe Ursu este motivat strict de considerente personale, sau îl priviți din perspectiva unui proces al comunismului?

Deseori, chiar eu însumi stau și mă întreb care este de fapt motivația mea. Evident, are și o latură strict personală. Undeva în interiorul meu vreau să se facă dreptate pentru persoana Gheorghe Ursu. Dar, în realitate, îmi dau seama că dreptatea în acest caz reprezintă o chestiune de mult mai mare anvergură. Este de fapt procesul comunismului, o radiografie a bestialității la care se ajunsese, a demenței, slugărnicii criminale a Securității față de Ceaușescu și oligarhia sa, mai ales prin studierea motivelor care au dus la torturarea și uciderea tatei, prin analiza mentalității celor care au dus această misiune la îndeplinire.

De ce trebuie mers mai departe? Nu atât pentru o răzbanare personală împotriva acestor unelte, pe care nu le absolv cu nimic de vina de crimă cu premeditare, care nu au făcut decât să execute ordinul primit de sus. Într-un fel, au fost și ei unelte criminale ale aceluia sistem și esențial este ca acest proces să-i implice și să-i pedepsească conform legii, pentru că altfel nu se poate vorbi de dreptate.

Sînt destui oameni de bună-credință care spun că acum nu mai e cazul să scormonim trecutul, pentru că România pare să se îndrepte spre democrație. Și totuși cred că în acest caz reconcilierea e imposibilă, pentru că – mergînd la esența dreptății și a justiției – acești oameni trebuie să plătească pentru faptele lor, pentru ca și potențialii criminali să înțeleagă că dreptatea e necesară și că pot fi pedepsiți. Dreptatea de acum poate să însemne o intrare în legalitate și normalitate a societății, o purificare a conștiințelor, o identificare a Justiției cu o instituție de apărare a drepturilor oamenilor, și nu cu un instrument de acoperire a rămășițelor statului totalitar. Cred că aceasta e esența problemei.

Pagină realizată de
MARIAN CHIRIAC

Îngerul grădinar

Glosind pe marginea „teoriei” nicasiene a „legato”-ului, Andrei Pleșu definea în *Jurnalul de la Tescani* două (aproape emblematice) tipuri de intelectuali: cei care trudes, într-un mod obsesiv, marile întinderi ale mono-culturii, respectiv cei care se lasă pradă fascinației grădinii și cosmicității sale. Personal, îi prefer pe cei din urmă (între care îl număr și pe autorul *Jurnalului*). Și asta din mai multe motive. Mai întâi, pentru că mono-cultura e nevrotică, în timp ce grădina reconfortează. Într-adevăr, provocarea orizontului nedeslușit al întinderilor mono-tone produce, aproape automat, o compresie a voinței dimpreună cu depresia spiritului cită vreme proximitatea poli-cromă a stratului și rondoului prilejuiește contrariul. Apoi, pentru că nu te poți plimba printr-o mono-cultură. Saturația nesfârșitelor sale lanuri nu mai lasă loc pentru nimeni și nimic. În fond, mono-culturile devin „intensive” doar prin excesiva lor extensie. Totul e năpădit, pină și drumurile inițial desenate de utilaje. A cultiva propriile căi de acces, iată, ar putea spune Andrei Pleșu, ultima performanță a mono-culturistilor. Or, avantajul grădinării e acela că, înțesate cum sînt de nimic – adică de alei, gazoane și alte asemenea parcele „in(ne)-cult(ivat)e” –, ele îngăduie un (ne)loc de refugiu tocmai nimănui – adică grădinarului (ori vizitatorului). Mono-cultura absoarbe pur și simplu spectrul, în timp ce abia grădina îl tematizează (ca pe un nimeni „locuind” un nimic).

Ne întrebăm, de aceea, dacă mai poate exista urmă de om (cult) în peisajul depopulat al unei mono-culturi, de vreme ce, în nefisurata ei extensie, orice posibil subiect (cultivat) e aneantizat fără urmă. Grădina, în schimb, poartă mereu mereu grădinarului. Ea se relevă, paradoxal, ca prezența unei absențe. Poți fi, de aceea, cultivat – în sens pasiv – într-o mono-cultură și incult – în sens activ – într-o grădinarie. De altfel, cosmicitatea grădinilor nu are nimic din a-parență în-finității. Dimpotrivă, în cazul ei, nimicului însuși trans-pare ca... finit. Grădinile sînt întotdeauna în-grădite. Departe de a invoca niște glaciare generalități asimptotice, textele lui Andrei Pleșu degajă mai degrabă un aer de caldă familiaritate. O familiaritate... cosmică. Mondenitatea lui este, în fond, una mundană. Ea nu divagează, ci articulează. Dilematicele lui soliloquii ne fac părtași aceluiași interval. Ele sînt întotdeauna... colocale. Și încă ceva. Grădinarul presupune întotdeauna un punct (de vedere) zenital, „vertical”, din perspectiva căruia orice lăstar își are propriul său „cer”, cită vreme limita campestră a mono-culturilor se proiectează într-un punct de fugă (al vederii) impropriu, „orizontal”. Absorbit în această (în-finită) regresie a „liniei” orizontului, mono-culturistul pierde din vedere tocmai progresia (creșterea) propriei sale culturi (finite). El crede a se fi bine așezat în pămînt, pierzîndu-și astfel privirea în neant. Dimpotrivă, grădinarul crede a se fi bine „așezat” în neant, regăsindu-și astfel privirea în pămînt. De aceea, pentru a cultiva bine pămîntul, trebuie să fie pe „undeva” prin... cer. E tocmai ceea ce, asumîndu-și toate riscurile, inclusiv pe acela (pentru unii) al ridicolului, Andrei Pleșu și-a propus să facă. Și trebuie spus că, dacă mono-culturile (altora) se pierd, totuși, în orizont, grădinile (sale) se dezvăluie cerului.

Mono-cultura puterii

Cine vrea, prin urmare, să observe aproapele vizibilului trebuie să se „așeze” mai întâi în departele invizibi-

lului. Căci vizibilul (ne) este întotdeauna inter-mediat în invizibil. Asta mai înseamnă că orice chip terestru (ne) este inter-mediat în cer, și invers, că orice intermediere celestă sîrșește prin a se întru-chipa în lut. „Legato”-ul terestru are întotdeauna o dimensiune zenitală. În fond, pămîntul și cerul s-au „despărțit” pentru a face loc clisurii cosmice. Sau, mai precis, pentru a face loc facerii ineseși. Așa sînd lucrurile, oricît de terestră ar fi ea, luciditatea re-prezintă rodul unei viziuni celeste. Pămîntul stră-lucește datorită cerului. În cele din urmă, el însuși devine transparent, adică o *terra lucida*. Edenul nu este altceva decît un pămînt restituit cerului sau, totuna, un cer

Andrei Pleșu

Chipuri și măști ale tranziției

HUMANITAS

restituit pămîntului. Din acest punct de vedere, diferența dintre Andrei Pleșu și alți, mulți, intelectuali este aceea dintre un înger grădinar și o ceată de clăcași. Oricît de paradoxal ar putea părea, între celestele exegeze angelologice din *Limba păsărilor* și terestrele cronici politologice din *Chipuri și măști ale tranziției* există mai mult decît o „întîmî legătură”. Este vorba, în fond, de o a-finitate (secretă) între îngeri (fie ei cei mai serafici!) și politici (fie ea cea mai agrariană!), fără de care nici angelologia, nici politologia nu și-ar găsi, altfel, sensul (și, deci, justificarea). Andrei Pleșu reprezintă unul dintre acei (cîțiva) intelectuali români care au făcut din a-parența vieții lor „fanice” subiectul unei perpetue (deși, uneori, încă indescifrabile) trans-parențe epi-fanice. Pentru el, politica este, în esență, o specie a hermeneuticii. În cronicile sale, evenimentele nu per-mutează, ci trans-mutează. Ele nu se între-țes, ci se între-văd. Or, pentru a între-zări topicitatea tranzitorie a cotidianului, trebuie să te „situezi” în inter-valul a-topic al intranzienței destinului. Pentru ochiul exersat al lui Andrei Pleșu, orice mișcare e, simultan, și o dez-văluire. Agitația (inclusiv cea politică ori ideologică) îi repugnă, căci ea reprezintă o „dez-văluire” an-arhică, adică un fel de de-mascare ce se consumă înainte chiar de a începe. Înainte, însă, de a produce o explozie (adică o maximă agitație) în presă, evenimentul este, el însuși, produsul unei explozii. Excelentul nostru condeier hebdomadar știe că o vedere bună nu de-maschează, ci întru-chipează. Căci nu explozia întru-chipează („apoi”) o vedere, ci tocmai vederea întru-chipează (deja!) o explozie. Este și motivul pentru care ultima sa carte stă sub semnul aceleiași (fatale) diferențe dintre mono-cultura măștilor

unei tranziții (aparent) „fanice” și grădinarului „epi-fanic” al (transparentei) chipurilor sale.

Cînd critică mono-cultura puterii, Andrei Pleșu este izolat de Cotroceni și citit cu nesăț de Convenție. Cînd, în schimb(?), critică mono-cultura opoziției, este izolat de Convenție și răscitit de Cotroceni. Așa se face că el are foarte puțini fani, dar enorm de mulți cititori. Și ce altceva ar putea spera un înger grădinar de la niște simpli brigadierii? Dacă nu o intimă prietenie, măcar o dușmănie notorie. Există, în această privință, o sublimă unanimitate în a cere (cu multă adresă, deși în deplin anonim) imediata de-mascare a dilematicului cronicar. Ceea ce nu știu, însă, mono-culturistii noștri este că nu poți niciodată de-masca un chip. Și asta pentru simplul fapt că nu există un chip al... chipului. Dincolo de Andrei Pleșu nu mai există nici un Andrei Pleșu. Cînd vrem să ne uităm tîntă la cineva îl vom privi, desigur, drept în ochi. Dacă cercetăm, însă, cu atenție de „unde” anume izvorăște lumina ochilor săi, vom constata că ea porcede din întunericul unor pupile. „Obscuritatea” atitudinilor directorului *Dilemei* relevă, în fond, de întunericul (laborios al) unei camere obscure, cea în care, abia, imaginile devin vizibile. Or, nu poți de-masca un chip deschizîndu-i, pur și simplu, „camera obscură”. Chipul însuși se va voala. O personalitate autentică nu se de-mască, ci se dez-văluie. Cu discreție, evident. De aceea, penumbra ei acționează ca un autentic revelator, revelatorul propriei sale autenticității. Ca și a altora, de altfel... Căci se întîmplă (adesea) ca, negăsind nimic(ul) familiar în această „obscură” întimitate, privirea unora să se întoarcă în ea însăși, revelîndu-i... așa cum sînt. Și s-ar putea ca ceea ce vor vedea ei atunci să nu fie un chip, ci o mască. Tocmai o asemenea re-pliată privire explicită, poate, atitudinea (tipică a) multora dintre intelectualii români față de același(?) Andrei Pleșu. Ea relevă de avîntul unei sincere deschideri, în-frînte, în mod paradoxal (deși nu prea), de propria ei sinceritate. E, așadar, foarte dificil (dacă nu de-a dreptul imposibil) să „iubești” pe cineva care îți întoarce, fără să vrea, propria-ți iubire, așa cum este ea... În această incomodă situație, n-ai cum să te simți altfel decît întors pe dos. Dar (trebuie s-o știm) nici pentru celălalt nu e mai puțin incomod. Un asemenea dilematic personaj încearcă, simultan, nostalgia unei iubiri ne-împărțășite și plictisul unei proximități răs-împărțășite. În cuvîntul rostii la lansarea cărții sale, Andrei Pleșu mărturisea (cu toată sinceritatea) că nu poate, totuși, iubi mono-culturismul politic. E, înțelegem, la fel de dificil (dacă nu de-a dreptul imposibil) să iubești o absență care se vrea mereu... prezentă. Iubirea (autentică) este univocă, nu unanimă. Unanimitatea se pierde întotdeauna în anonim.

Spațiul public și spațiul privat

Dar, la urma urmei, ar putea spune un politolog de școală nouă, ce folosea aduc îngerii grădinarii(?) vieții noastre publice? Aud? N-au decît să stea acolo, în întunericul pupilelor, cu camera lor obscură cu tot. Nu de îngeri avem noi nevoie în piețele publice, ci de Lache și Mache, de Pristanda și familia lui, de toți cetățenii turmentați. „Îngerul” nostru e o Zoe bărbată. Jos cu idolii forului! Huooool... Eminințele noastre politolog nu știe, însă, că a frecventa (pentru pupături!) Piața Independenței e totuna cu a flirta în Grădina la „Junion” cu un angel radios. Orice politică independentă trebuie să fie, așadar, unionistă. Iar unionistă și independentă (în același timp!) este doar grădina și angelul ei. Ceea ce, evident, nu se întîmplă în cazul mono-culturilor. Căci, într-adevăr, cum ar mai putea fi unionist un partid mono-color care își propune să servească interesul public în numele

unei platforme... independente. Desigur, asta nu înseamnă că interesul public ar putea fi expresia (pestrită a) intereselor (mono-coloare) de partid. Înfrățirea ogoarelor nu va produce niciodată un spațiu public. Amestecul tuturor culorilor produce (la urma urmei) doar cenușul, adică mono-tonia însăși. În fapt, spațiul public nu are nici o culoare politică. A-parența poli-cromă (junională) a grădinii este vizibilă doar în invizibilul (endependent al) trans-parenței cerului ei in-color. Grădina este un spațiu (terestru) al deschiderii tocmai pentru că ea re-prezintă deschiderea (angelică a) unui spațiu. Or, principial invizibil al deschiderii cosmice depășește tot ceea ce devine vizibil prin inter-mediuul său. În acest fel, grădina se dis-locă în ea însăși, instituîndu-și interioritatea. Putem, prin urmare, spune că o grădina este „botanică” fără teama de a comite un pleonasm. Căci, nu numai că grădina însăși poate fi altfel decît botanică, ci, chiar botanică fiind, ea presupune deja (și mereu) un spațiu public (fie el acela al plantelor). În schimb, un ogor este... „botanic”. Și asta pentru că ogorul nu are (încă) o interioritate.

Mica lecție de horti-cultură a lui Andrei Pleșu are o morală neașteptată: nu există spațiu public acolo unde nu există un spațiu privat. Oricît de straniu ar părea, dispariția vieții interioare este cea mai gravă problemă... publică. În această perspectivă, *Chipuri și măști ale tranziției* constituie (creдем noi) consecința publică a opțiunilor private din *Minima moralia*. Astfel că, în ciuda mondenității sale, ultima carte a îngerului nostru grădinar este doar un fragment (cu siguranță nu ultimul) din jurnalul său intim. Titlul ei putea fi, de aceea, *Jurnalul de la București*. Sint foarte curios ce-i va urma.

(În loc de) P.S.:

„Ce să mai căutăm la comedii alea nemțești, niște mofturi; dăm bani și nu înțelegem nimica; mai bine punem banii în buzunarul dăltălit și zicem că ne-am dus” (I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*).

(Subtitlurile aparțin redacției)

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătitibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătitibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPE) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

ANDREI OISTEANU

Un altfel de Culianu

Reflecții pe marginea cărții lui Ted Anton, *Eros, Magic and the Murder of Professor Culianu*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois, 1996, 310 pp.

Un portret compozit

În ultimul timp, au apărut versiunile românești ale mai multor cărți semnate de Ioan Petru Culianu. În decurs de numai doi ani, Editura Nemira a publicat șase volume din scrierile sale științifice și literare. Alte două sînt în curs de apariție și alte cîteva în pregătire, în vederea materializării unui proiect ambițios: *I.P. Culianu - Opera omnia*. Iată însă că încep să apară cărți cu numele lui Culianu pe copertă, dar nu ca autor, ci ca subiect. După volumul semnat de ilustrul savant italian Elemire Zola, volum bibliofil, intitulat chiar *Ioan Petru Culianu* (Alberto Tallone Editore, 1994), cu cîteva săptămîni în urmă a fost publicată în Statele Unite monografia lui Ted Anton, *Eros, Magic și Asasinarea profesorului Culianu*.

Autorul este profesor asociat la facultatea de ziariști a Universității DePaul din Chicago. După primele sale articole privind asasinarea lui I.P. Culianu, Ted Anton a beneficiat de o bursă Fulbright și apoi de o alta, acordată de The Fund for Investigative Journalism, pentru a-și continua investigațiile. Pentru realizarea cărții, autorul a stat de vorbă cu aproape două sute de oameni (rude, prieteni, colegi, colaboratori, profesori și studenți ai lui Culianu, dar și polițiști, autorități guvernamentale etc.), răspîndiți prin toate marile orașe în care a locuit savantul român: Iași, București, Roma, Milano, Groningen, Paris, Chicago. Căci scurta lui viață a fost un șir de emigrări, mereu mai spre vest, din orașul în care s-a născut (Iași, 1950) pînă la cel în care a fost ucis (Chicago, 1991). Vrînd să scrie o monografie exhaustivă, Ted Anton a făcut, pe parcursul a cinci ani, un remarcabil efort de documentare, propunîndu-și să vorbească, practic, cu toți cei care l-au cunoscut pe Culianu și încercînd să verifice fiecare detaliu biografic din două-trei surse independente. În unele cazuri, însă, autorul a fost nevoit să acorde credit unor mărturii neverificabile și nu a putut să evite surse subiective sau insuficient de credibile.

IOAN PETRU CULIANU alături de MIRCEA ELIADE (Groningen, 1984)

Regula auto-impusă - aceea de a vorbi „cu toată lumea” - a înregistrat totuși o excepție notabilă: Ioan Petru Culianu însuși. Ted Anton a studiat cărțile și articolele savantului, i-a citit corespondența, i-a consultat jurnalul intim, l-a auzit/văzut înregistrat pe casete audio/video, dar nu l-a cunoscut personal pe protagonistul cărții sale, cu toate că au fost contemporani și concontadini. Unul dintre meritele autorului este acela de a fi transformat această lipsă într-o calitate a cărții. Astfel, portretul lui Culianu nu este realizat dintr-o singură perspectivă, cea a autorului, ci din zeci de perspective însumate. A rezultat „un portret compozit - recunoaște Ted Anton - plin de ambiguități și contradicții”.

„Nu pot să revin decît victorios!”

Ted Anton este un jurnalist profesionist, și acest lucru se vede pe parcursul cărții. El recompune cu migală - piesă cu piesă, ca într-un puzzle - imagini complicate, cu multe personaje, provenind din spații culturale diferite. Chiar și limitele cărții se datorează, în bună măsură, tot profesionalismului autorului. Ca orice publicist de profesie, el pune uneori accentul pe evenimente biografice, mai mult sau mai puțin

senzaționale sau pitorești, cu succes sigur la public. Detaliu biografice accidentale sînt uneori redade cu tușe prea groase, în timp ce, în general, fapte de viață semnificative sînt descrise corect, acordîndu-li-se o pondere adecvată în economia cărții. Iată cîteva exemple:

- părăsirea Iașului natal la 17 ani (prima „emigrare”, „mai cruntă decît oricare alta” - va scrie Culianu mai tîrziu) (1967), purtînd pe umeri povara dulce-amară de a fi la înălțimea unor strămoși cărturari iluștri (precum străbunicul său, junimistul Nicolae „Papa” Culianu, fondatorul Universității din Iași și primul ei rector);
- anii de studenție la Universitatea bucureșteană (1967-1972) (care s-au suprapus perioadei de relativă liberalizare a societății românești); colegii îl recunosc ca lider de generație (o generație, la rîndul ei, remarcabilă);
- hărțuiriile la care a fost supus - în vederea racolării - de către căpitanul de Securitate Ureche (nume predestinat pentru un ofițer specializat în filia) (1968-1970) și intrarea în P.C.R., tocmai pentru a nu putea fi folosit ca informator (1970);
- nenumăratele șovăieli, temeri și angoase care au precedat decizia sa de a rămîne în străinătate (fără acte, fără bani, fără rude), lăsînd în urmă tot ceea ce ura și iubea mai mult (1972);
- persecuțiile suportate de membrii familiei sale din Iași și insistențele acestora ca el să se întoarcă: „Nu pot să revin decît victorios!”, răspundea el într-un acces de orgoliu (n-a mai revenit niciodată, decît - într-adevăr victorios - prin cărțile sale);
- persecuțiile suportate de membrii familiei sale din Iași și insistențele acestora ca el să se întoarcă: „Nu pot să revin decît victorios!”, răspundea el într-un acces de orgoliu (n-a mai revenit niciodată, decît - într-adevăr victorios - prin cărțile sale);
- persecuțiile suportate de membrii familiei sale din Iași și insistențele acestora ca el să se întoarcă: „Nu pot să revin decît victorios!”, răspundea el într-un acces de orgoliu (n-a mai revenit niciodată, decît - într-adevăr victorios - prin cărțile sale);
- trauma provocată de cele opt luni de infern petrecute în sordidul lagăr de refugiați din Italia și tentativa de sinucidere, prin tăierea venelor (1973);
- relativa detașare manifestată de Mircea Eliade, care nu s-a grăbit să-l ajute în primii ani de după emigrare;
- intervenția agresivă a ambasadorului României în Olanda, tov. Traian Pop, care a cerut Universității din Groningen să nu-l angajeze pe Culianu pentru că este „dușmanul poporului român” (1976) - intervenție care, ulterior, i-a ușurat în mod nesperat obținerea cetățeniei olandeze ca refugiat politic (1980);
- respingerea încercărilor poetului Horia Stamatu de a-l recruta în Mișcarea legionară (cea 1980);
- povestea de dragoste cu Hillary Wiesner, studentă la Universitatea din Chicago (din 1986);
- agonia și trecerea în neființă a lui Eliade sub privirile discipolului său (1986);
- continua încercare de a afla cit și de a înțelege de ce a simpatizat Mircea Eliade cu Mișcarea legionară în anii '30 („Eliade n-a fost niciodată antisemit, nici membru al Gărzii de Fier, nici pronazist. Dar am înțeles că, oricum, el a fost mai apropiat de Garda de Fier decît îmi plăcea să cred” - îi scria Culianu lui Mac Linscott Ricketts, pe la sfîrșitul anilor '80);
- încercarea de a-i ajuta pe disidenții ieșeni, mai ales pe Dan Petrescu, prin alertarea presei și a organismelor internaționale - apartamentul i-a fost spart și răvășit, furîndu-i-se computerul și toate dischetele (noiembrie 1989);
- entuziasm fără margini față de revoluția română („De data aceasta, sînt mîndru că sînt român!”) (dec. 1989); imensa decepție ulterioară și furia împotriva celor care au confiscat-o (ian. 1990-mai 1991);
- asasinarea sa într-un grup sanitar al Universității din Chicago (21 mai 1991), redată de autor cu unele detalii naturaliste inutile.

„Absența distruge memoria?”

Cu un alt prilej, am susținut faptul că - odată cu tragica dispariție a lui I.P. Culianu - trecerea timpului ar putea să-l scoată din miezul actualității și să estompeze contururile atît de distincte ale personalității sale. Pe de altă parte, există și riscul ca moartea prematură a savantului, rațiunile (și personajele) misterioase care au stat în spatele asasinatului să genereze o tendință cumva opusă, dar la fel de inadecvată, de supraevaluare a operei lui Culianu și de idealizare a personalității sale. Într-o bună măsură, cartea lui Ted Anton încearcă să fie un re-

mediu împotriva ambelor tendințe. El are curajul să-și coboare eroul de pe piedestal, prezentîndu-ne un om viu, făcut din carne, oase și nervi. Recompunîndu-i portretul, autorul nu s-a sfiit să-i atribuie lui Culianu, pe lîngă excepționalele calități intelectuale, de regulă cunoscute („A fost cel mai dotat om pe care l-am cunoscut”, își aduce aminte Andrei Pleșu), și micile slăbiciuni omenești, luminînd din cînd în cînd cite un ungher ascuns al caracterului său. „Pe de o parte - scria Culianu însuși, într-o scrisoare din exil, în 1973 - mă văd un om ca toți ceilalți, timid, firav, sensibil, suspicios, plin de meschinării. Pe de alta, toate aceste disperări sînt chinul a «ceva» ce zace încă neexplicat, nedesfășurat în mine: o cunoaștere uriașă și o putere asemenea, care nu sînt ale mele”.

Ted Anton a urmărit traseul existențial al savantului, în paralel cu cel cultural, remarcînd permeabilitatea hotarului dintre spațiul biografic și cel bibliografic. El a încercat, de asemenea, să dea un sens preziviunilor și premonițiilor unui om cu o sensibilitate extra-senzorială deosebită, nenumăra-

IOAN PETRU CULIANU

telor coincidente stranii și semnelor camuflate la tot pasul. Abia acest Culianu mi se pare mai autentic, mai interesant, mai viu și, în orice caz, mai uman decît o solemnă statuie de marmură rece. „Un personaj atît de interesant - scrie Andrei Codrescu - încît nici un romancier nu l-ar putea imagina”.

De altfel, jumătate în joacă, jumătate în serios, Culianu însuși punea problema propriei sale comemorări postume în termeni cumva similari. În 1973, el trimitea de la Roma, prietenului său Șerban Anghelescu din București, o scrisoare stranie: „Te comănduiesc să faci un symposium postum în cinstea mea postumă (...) Voi fi foarte, foarte bucuros să știu că mai exist undeva și să aflu de la tine dacă absența nu creează monumente și restituie statui acolo unde prezența este văzută ca istorie și temporalitate. Sau, cumva, absența distruge memoria?”. Acest fragment de text pseudo-testamentar nu pare să fie doar un gest grațiat al unui adolescent intriziat, ci mai degrabă îngrijorarea unui om care a trecut printr-o maturizare accelerată. La acea dată, Culianu avea doar 23 de ani și era după experiența traumatizantă a lagărului de refugiați și a tentativei de sinucidere.

Tot din acea perioadă, prietenii și-l amintesc spunînd: „Voi muri tînr”. „Această premoniție - comentează colegul său italian Gianpaolo Romanato - explică pornirea sa nestăvilită de a spune totul repede, de a se grăbi să scrie, de a deveni renunțat, deoarece știa sau se temea că nu va avea o viață foarte lungă”.

Este epoca (jumătatea anilor '70) în care Mircea Eliade începe să-i dea semne că și-a găsit discipolul pe care îl căuta. Culianu nu exultă (ca un simplu „arivist”, cum pe nedrept îl taxează Ted Anton), ci le receptează în termenii unei „strivitoare responsabilități”. La 4 octombrie 1974, rememorînd prima întîlnire cu Eliade la Paris, precetucă cu vreo două săptămîni înainte, I.P. Culianu își notează în jurnal: „Pentru a doua oară în viață - greutatea strivitoare a solitudinii și responsabilității. Pentru (...) Eliade, care mi-a scris pe Traité: «Omăgiul seniorului, fericit că nu va rămîne singur»” (pasajul este inedit și - ca și fragmentele epistolare de mai sus - nu e preluat din cartea pe care o comentez).

În numărul viitor al revistei, voi reveni pentru a comenta una dintre principalele mize ale cărții: încercarea de a desluși cine l-a ucis pe tînrul istoric al religiilor. Și, mai ales, de ce.

TEATRUL TINERETULUI din Piatra Neamț

TEATRU

IRINA COROIU

Mult zgomot pentru nimic

de William Shakespeare
regia Alexandru Dabija

Drept titlu, un calambur indicat ca atare și în text de jocul de cuvinte *nothing-noting*, confuzie generată de faptul că la vremea respectivă „nimic” se pronunța asemenea termenului ce desemna printre altele și acțiunea de „observare”, atrăgând -o după sine pe cea de „colportaj”. *Marea zarvă pentru calomnia ordinară* nu este altceva decât o satiră convertită la poezie, clădită pe canavaua unui ritual, cel al pețitului, care se confundă cu al vieții însăși, nunta însoțindu-se cu moartea.

Esenta acestui spectacol se află la începutul părții a doua, când scena 3 a actului III devine un memorabil moment: reconstituirea tabloului *Rondul de noapte*. Numele și chiar faima, capodopera le-a căpătat și prin perpetuarea unei confuzii, căci în realitate pictura reprezintă o scenă de zi în care soarele puternic determină contrastante efecte de lumină ce regizează savant adunarea eteroclită a unei corporații. Pinza rembrandtiană datează din 1642, comedia shakespeariană de la 1598, dar licența este subsumată suitei „înșelărilor” premeditate de viziunea lui Alexandru Dabija, stimulată de aportul scenografulor Irina Solomon și Dragoș Buhagiar, care au impus cadrul transfigurării: bogia albă a răgazului dintre un război și o dragoste. Spațiul infernal se ghidește în hăul din care revin victorioși eroii pur-

tindu-și orgolioși trofeele: cadavre pe care le așază în poziții sugestive. Singele maculează veșmintele și pletele cruzilor învingători ai unui *illo tempore* al irationalității.

La lumina felinarelor, se fac jurăminte de celibat ce vor fi încălcate și confesiuni sentimentale ce nu vor fi respectate; se pun la cale tainice înșoțiri și jalnice dezbinări, se trage cu urechea și se calomniază; se tâmniază la propriu și la figurat; se țes intrigi din

rea voință ori pură neînțelegere, din superficialitate.

Balul mascat anticipează mistificarea fatală care e susținută din start prin distribuția alcătuită pe dos: de unde teatrul elisabethan nu admitea femei pe scenă, în această reprezentație ele interpretează fără complexe și roluri masculine. Pentru sporierea hazului, merita mers pînă la capăt: la rampă să reapară și băieții travestiți în fete, ca odinioară! Mai ales că actorii evoluează la unison, într-o manieră solidară, grupați în distincte entități paralele, luptătorii și cei din spatele frontului, bastarzii intriganți și candidii ignoranți: Liviu Timuș (Don Pedro), Mihai Danu (Claudio), Pompiliu Ștefan (Benedick); Gheorghita Iftimi (Leonato), Petronela Zurba (Călugărul Francis), Laura Anghel (Hero), Afrodita Androne (Beatrice), Mihaela Munteanu (Margaret), Carmen Moruz (Ursula), Daniel Beșleagă (Don John), Iurie Luncașu (Borachio), Traian Grigoriu (Conrade); Tudor Tabăcaru (Dogberry); Radu Mateescu (Verges), Paul Chirilă (Străjer I), Ioan Murariu (Străjer II).

Sonata lui Scarlatti și motivele populare siciliene ritmează prin aport acordeonistic desenul ferm al cadentelor senzoriale date de diapazonul original al bețelor vibratle, agitate în funcție de stările tensionale.

Dialogul acesta simbolic al volumelor și cromaticii decurge din tehnicile picturale ale clarobscurului în care e lucrat tabloul de referință, vestit prin opulența costumației întru totul respectată, încurajându-se astfel relativizarea și ambiguitatea adevărului, dar rămânând suficient loc și pentru zone obscure, în care sensul se pierde, iar soluțiile plastice devin gratuite.

O montare de o stranie frumusețe, urmărită cu viu interes de către bucureșteni, care au primit cu entuziasm turneul teatrului nemțean, aflat în plin reviriment, permițându-și să (re)aducă în capitală, pe lângă această recentă premieră, și *Orfanul Zhao*, și *Jucăria de vorbe*, și *Antigona*.

Important
pentru abonați

Îi rugăm pe abonații noștri cărora le expiră abonamentul la 31 decembrie 1996 să își prelungească abonamentul înainte de această dată, pentru a evita discontinuitățile în expedierea revistei.

Redacția „22”

HUMANITAS
Cartea care dărmuieNOUȚĂȚI HUMANITAS
pentru cadourile dv. de
Sărbători:C.G. JUNG
Amintiri, vise, reflecții
416 pp., 18.900 leiRALF DAHRENDORF
Conflictul social modern
288 pp., 10.900 leiA.G. GRAYLING
Wittgenstein
(col. Maeștri spirituali)

Din numerele viitoare

• **Interviuri cu Ion Caramitru**, ministrul Culturii, **Mugur Isărescu**, guvernatorul Băncii Naționale și **Nicolae Constantinescu**, consilier prezidențial • **Timișoara la 7 ani de la Revoluție** • **Pavel Câmpeanu**: „Retrospectiva electorală a alegătorilor” • **O zi la Palatul Cotroceni** - reportaj • **Anchete**

despre scumpirea medicamentelor și de ce vor tinerii să emigreze • **George Soros**: „Poate Europa să avanseze?” • **Interviuri cu Mihai Nasta, Charles King** (Universitatea Georgetown, SUA) • **Virgil Nemoianu și Mircea Martin**: „Despre imaginea României în lume” • **Gabriela Adameșteanu**: „Festivalul de la Die” • **Erwin Kessler**: „Un pictor de altădată” •

ANTET

Științe politice

Pascal Bruckner

Melancolia democrației
Carte și imagini din albumPascal Bruckner, *Melancolia democrației*

Melancolia democrației, o lucrare pe care nici un cetățean preocupat de soarta comunității sale nu o poate ignora.

Melancolia democrației, o armă în mâna oamenilor politici care știu să profite de situație pentru a câștiga puterea.

Melancolia democrației, o carte din care studenții interesați de problematica politică și socială pot înțelege adevărata natură a schimbării.

Gabriel Thoveron,
Comunicarea politică AZI

Pe lângă înțelegerea teoretică pe care o poate furniza *Melancolia democrației*, ANTET vă oferă și mijloacele practice de a accede la putere, *Comunicare politică AZI* iată drumul cel mai scurt spre câștigarea puterii politice. Oferind armele cu care C.D.R. a câștigat în noiembrie 1996 această lucrare vă obligă să vă gândiți la alegerile din anul 2000.

Comunicarea politică AZI - bibliografie obligatorie candidaților!

Gabriel Thoveron

Cei care aleg după fotoli

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Cei care vor să le păstreze

Editura ANTET

Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, București; Tel: 6175332
Comenzi cartea prin poștă: C.P. 22-285, București

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ - ROMÂNIA

împreună cu

UNIVERSITATEA CENTRAL EUROPEANĂ

anunță programul cursurilor Universității de Vară pentru cadre didactice universitare și cercetători (Budapesta și Varșovia), iulie 1997:

- Archives: MODERN ARCHIVES APPRAISAL METHODOLOGY AND RECORDS MANAGEMENT TECHNIQUES FOR ELECTRONIC RECORDS (30 June-11 July, 1997)
- Economy: LABOR MARKETS AND THE APPLIED MICROECONOMICS OF TRANSITION (30 June-11 July)
- Economy and Environmental Sciences: ECONOMICS AND ENVIRONMENTAL ETHICS (30 June-11 July)

- Environmental Sciences:
  - (1) ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN TRANSITION COUNTRIES - WHAT IS INVOLVED IN ITS INTRODUCTION (30 June-11 July) - in Warsaw;
  - (2) ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT AND STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN TRANSITION COUNTRIES: AN ADVANCED COURSE FOR PRACTITIONERS (14-25 July)
- Gender Studies: PERFORMING GENDER: CULTURAL STUDIES, LITERARY THEORY AND VISUAL ARTS IN EAST CENTRAL EUROPE AND THE FORMER SOVIET UNION (30 June-11 July)
- History: OUT OF THE GHETTO: JEWISH TRADITION IN CRISIS (30 June-18 July)
- Legal Studies:

- (1) LAW, PUBLIC ADMINISTRATION AND SOCIAL CHANGE (2 weeks in August - the dates to be announced later);
- (2) LEGAL THEORY AND TRANSITION IN EASTERN EUROPE (2 weeks in August - the dates to be announced later);
- (3) MINORITY RIGHTS AS A BRANCH OF HUMAN RIGHTS (30 June-11 July)
- Library Sciences: LIBRARIES AND INTERNET (14-25 July)
- Media: MASS MEDIA AND DEMOCRACY (30 June-18 July)

- Medieval Studies:
  - (1) CAUCASUS: A UNIQUE MEETING POINT OF ANCIENT CULTURES (FROM THE EARLY MIDDLE AGES TO THE CAUCASIAN WARS) (30 June-11 July);
  - (2) CULTURAL HERITAGE IN DANGER (1-30 July)
- Philosophy: RATIONALITY IN THE POST-FOUNDATIONALIST AGE (7-25 July)
- Political Science:
  - (1) THE INSTITUTIONS OF NEW DEMOCRACIES: DO THEY MATTER? (14-25 July);
  - (2) THE MORAL FOUNDATIONS OF POLITICS (30 June-18 July)
- CEU System Laboratory: AN ELECTRONIC „DISTANCE LEARNING” COMPLEX SYSTEM SUMMER SCHOOL IN BUDAPEST (30 June-25 July)
- University Administration: HIGHER EDUCATION POLICY AND INSTITUTIONAL DECISION MAKING (14-25 July)

Informații suplimentare puteți obține la oricare dintre sediile Fundației Soros: BUCUREȘTI - Calea Victoriei 155, Bl. D1, Sc. 7, Et. 3, Sector 1.

Tel: 659.74.27; 659.07.20;

CLUJ - Str. Tebei nr. 21, Tel: 064-420480;

IAȘI - Str. Moara de Foc nr. 35, et.7, Tel: 032-252920, 252922;

TIMIȘOARA - Str. Semenic nr. 10, Tel: 056-199960.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Din generația Humanitas

CRISTIAN BĂDILĂ, PAUL BARBĂNEAGRĂ,
„Întilnirea cu sacrul”, ed. Axa, Botoșani, 112 pp., 5.000 lei
 ÎNTILNIREA
CU SACRUL

Contur psihologic

În urmă cu câțiva ani, când am înfățișat pentru prima oară numele lui Cristian Bădiliță în corpul de recenziți ai *României literare*, am întrebat mai multe persoane cine e și „ce hram poartă” noul semnat. Am aflat că era încă student (acum vedem că în 1991 frecventa Seminarul Conciliar din Madrid, cu precădere cursul de fenomenologia religiei al lui Juan Martin Velasco), că vrea să se specializeze în istoria și filosofia religiei și că – vorba lui Noica – „mănincă foc”. După o vreme, mi-a fost dat să-l cunosc în fugă, pe holul editurii Humanitas, prezentările făcându-le Sorin Mărculescu, viitorul socru al studentului. O ochire mi-a fost de ajuns ca să recunosc mult din tipicul acelei figuri pe care-mi place să o numesc „generația Humanitas”.

Nu știu dacă sintagma îmi aparține, dar asta nu are importanță, de vreme ce faptul se impune ca o evidență. (Pînă o să atragă atenția sociologilor, îl semnalăm noi, empiricii.) Sigur, Valentin Nicolau ar putea replica pe drept cuvînt că există la fel de bine o „generație Nemira”, adică fanii S.F., junele informatician, eventual căpșușit cu fervori antropieviciene. Tot așa, Sorin Dumitrescu poate revendica expresia/realitatea „generației Anastasia” – tinerii cu sau fără acnee, pe cit de plăpînd și palizi, pe alfa de rectilinii moral și învîroșați întru duh & patriotism.

„Generația Humanitas” (unde pot fi cuprinse perfect și cele două tipuri de mai sus) va să zică, pentru mine, omul între 17–25 de ani, puțin (dar mereu) încrunțat și miop ca adolescentul Eliade, abonat la șapte biblioteci, împușcînd leul ca să-și cumpere cărți, înșirîndu-și pe raft colecția „Societatea civilă” alături de seria „Terra Lucida”, amestecînd Foucault, Tocqueville și Delumeau cu Dao, Furet și Noica. Ascultă la cască muzică tibetană, irlandeză, Nirvana, Pink Floyd și Dorin Liviu Zaharia, se înghesuie la premierele de la Bulandra (în special), ca și la Dalles, printre CD-uri și albume somptuoase. Împacă atracția pentru Phoenix-ul variantă '70 cu teoriile lui Tuțea și învață pe rupele nu atît pentru o bursă la Oxford, cît ca să demonstreze că se poate face o Românie nouă. (Am spus: „nouă”, nu „ca soarele de pe cer”.) În general își privește compătimitor părinții, e plin de țepi, dar și de aptitudini self-manageriale, nu are complexe la strategia carierei, e năvalnic la tactici sociale și iubitor moderat de libertăți.

Mă rog, de aici încolo încep nuanțele: generaționistul bolnav de computerism sau de yoga, tipul melancolic, dar vîndecat prin practicarea artelor marțiale, în paralel cu doctoratul plurilingv ori fătuca atrasă de Nae Ionescu via Ioan Băduca. Dar și baschetbalistul cotrobăind prin anticariate etc. Este o generație pentru care hibridarea e lege (în preferințe și comportament), anemia (spasmodică) e genetică, iar fascinația auto-desăvîșirii întrece obsesia carierei.

Un sirgur, mare, risc, deloc specific, evident: nemăsura vanitoasă. Aroganța nerăbdătoare, foamea de experiențe, dublată de acuta conștiință a propriei valori și care generează un soi aparte de asediare a instituțiilor; junele în cauză e convins nu doar că totul îi este permis și îl așteaptă, dar și că totul i se cuvine **dintr-o dată**, prezența lui la virf din, nu-l așa, extrem de urgentă și indispensabilă. Astfel încît, admirîndu-l fără doar și poate, ai mereu tentația de a-l spune străvechilul... *take it easy*.

1996

17-23 decembrie

Iar divaghezi?

Este o întrebare curentă printre prietenii acestei rubrici. Așa e.

Vorbeam, deci, despre Cristian Bădiliță. Anul acesta a început să coordoneze la editura Amarcord din Timișoara colecția „Grăunțele de muștar” (pentru deslușirea titlului, v. parabola din Marcu, 4, 30–31), traducînd și prefațînd cîteva *Panegrice* de Bossuet (Sf. Bernard de Clairvaux, Sf. Tereza din Avila ș.a.), iar la Humanitas a tradus, comentat și prefațat un volum – *Evangelii apocrife* – în seria „Terra Lucida”, coordonată de Andrei Pleșu. Simt că mai are și alte lucrări, dar nu le știu. În prezent e la Paris, unde împarte cu soția (Smaranda Bădiliță, care a tradus anul trecut la Humanitas un Luc Benoist, *Semne, simboluri și mituri*) o bursă de câțiva ani, dacă am înțeles bine. De acolo au susținut în 1996 rubrica „Lentila de contact” în suplimentul „Litera, arte & idei” al *Cotidianului*.

Și tot la Paris s-a încheșat și volumul de față, în colaborare cu Paul Barbăneagră, și care conține traducerea citorva interviuri acordate de Mircea Eliade în 1979 (Sophie Lannes și Jean-Louis Ferrer în *L'Express*), 1981 (Laurence Cossé, în *Le Quotidien de Paris*), 1983 (Frédéric de Towarnicki) și 1986 (Jean-François Duval, în *Le Monde*), precum și trei dialoguri despre Mircea Eliade realizate de Cristian Bădiliță în 1995–'96, cu Paul Barbăneagră, Natalie Spineto și Juan Martin Velasco.

Îndrăznesc să văd în aceste interviuri mai mult decît o oportunitate oarecare, o altitudine de circumstanță a tînrului dornic să-și facă un nume în filosofia religiei. Și anume: opțiunea pentru deschiderea culturală universală, paralel cu acel patos național-creator al unei generații pentru care Eliade rămîne personajul exemplar. (Nu doar „șeful” generației '27, dar exponentul sincretic al tuturor disponibilităților acesteia.) Pe de altă parte, este de sperat că prezentul volum premerge o abordare substanțială. De șapte ani tot citim, traducem, edităm și reedităm Eliade, însă cărțile despre el sînt extrem de puține. (Niciodată nu se va regreta îndeajuns lipsa monografiei lui Ricketts din bibliografia traducerilor post '89!)

În ce-l privește pe Cristian Bădiliță, judecînd după afirmațiile din nota preliminară a volumului, se anunță ca un exeget de nădejde. Eliade, zice el, „riscă să-i urmeze lui Eminescu (și altora) în pantheonul culturii autohtone. Ca și Eminescu, redus la cîteva zeci de versuri deja banalizate și lipsite de orice noimă, Eliade riscă o împușcare din *exces*. Sacralizarea unui autor nu înseamnă altceva decît reducerea lui la cîteva șabloane, formule stereotipe, etichete, lozinci care au ceva din penibilul clipurilor publicitare”. Absolut ostil fanilor „vampirizați” de formulele eliadești („creștinism cosmic”, „timp circular”, „camuflarea sacrului”, „desacralizarea lumii moderne” etc.), Cristian Bădiliță îl dorește pe Eliade înțeles de toate re-dat contextului cultural și geografic, fapt care dînr-o dată strămută discuția pe un teren foarte profitabil, cred, astăzi.

Aproape un colaj

E limpede că tocmai în așteptarea acestei abordări substanțiale m-am grăbit să semnalez apariția prezentei cărți de interviuri. Altminteri, cel mai nimerit lucru e să transcriu iute cîte ceva.

„Ce mă captiva, spune Eliade în 1979 despre adolescența lui, era unitatea materiei și transformarea ei în energie” (simptomatic, s-ar zice). „Eu cred că omul se întoarce la sine însuși pe drumul cel mai lung” – memorabil, nu? Ascultă este poziția sa, tot din 1979, față de marile mituri/primejii ale contemporaneității, care – pentru el – sînt „mitul progresului infinit”, legat de acțiunea științei și tehnologiei, și mitul (ideologia) comunist. Dar disidența din Rusia, întreabă ziaristul, nu arată că „mitul marxist e pe cale să moară”? Da, ca să știe savantul, „totuși invers decît mitul progresului, mitul marxist posedă toate caracteristicile unei religii din moment ce dă – sau dădea – o semnificație globală vieții umane, din moment ce justifică – sau justifică – lumea și istoria”.

Paul Barbăneagră – deopotrivă gînditor și artist, om de imagine cu apetit metafizic și doxolog cu finalități inefabile („am un respect nelimitat, spune el, pentru doi mari gînditori ai acestui secol: Mircea Eliade și René Guénon”) – este o personalitate din păcate prea puțin mediatizată la noi. Convorbirea cu Cristian Bădiliță e plină de afirmații interesante („fără Christinel, Eliade n-ar fi dat opera pe care a dat-o în ultimii treizeci de ani. Doamna Eliade a avut meritul de a-i asigura nu numai un climat conjugal plin de generozitate. Doamna Eliade a reușit să-i dea Profesorului sentimentul că el continuă să trăiască în România”, „Bienna de la Veneția, cîndva principala expoziție a artei contemporane, unde se confruntau toate curentele artistice, a devenit un adevărat cimitir al artei. O morgă care dovedește că mai toate idealurile umanității, și mai cu seamă cele creștine, au fost ucise, ori pingărite de pseudo-artiști”, „Eliade era în adîncul ființei lui profund român și profund creștin”, ca și de mărturie prețioasă.

Eliade dintr-acestea este răspunsul lui Eliade la întrebarea „pe cine considerai marele prieten al vieții dumneavoastră?” – „Emil” (Cioran). Și de ce? se miră Paul Barbăneagră – „viziunea constructivă a lui Eliade, încărcată de lumina dumnezeirii, n-are nimic cu viziunea sinucigașă (diabolică, așa spune) a lui Cioran”. Fie și numai

răspunsul la această întrebare poate echivala o psihanaliză a celor două sisteme de gîndire și a celor două Opere.

O altă mărturie privește un „dosar” niciodată abordat frontal în România: plecarea lui Mircea Eliade de la Paris la Chicago, cel de-al doilea exil. O decizie despre care se făceau, și se fac, diferite speculații referitoare la cunoscuta ostilitate față de Eliade a unor cercuri evreiești. „Plecarea în America, arată Paul Barbăneagră, a fost consecința unor mașinații puse la cale de o abjectă creatură, profesorul universitar comunist, născut în România, Lucien Goldman, care-i trimitea foarte des studenți marxști în seminar să-l provoace. Într-o vară, în Elveția, Eliade povestea foarte necăjit aceste agresiuni făcute mai cu seamă în legătură cu tinerețea lui legionară, și Așona (unde fusese invitat de Jung), în cadrul celebrelor întîlniri Eranos. Lîngă el, un coleg l-a ascultat zîmbînd – asta-mi povestea Eliade – și după aceea l-a spus: «Domnule Eliade, eu sînt rectorul Universității din Chicago. Sînt evreu și de zece generații ai mei au fost numai rabini. Ei bine, în numele acestei tradiții iudaice și-n numele conștiinței mele vă rog un lucru: dați-l dracului pe ăia de la Paris și veniți profesor la noi la Chicago»”. „Adevărul meu exil, spunea Eliade, n-a fost plecarea din țară la Londra, în Portugalia sau la Paris. Adevărul meu exil a fost plecarea mea din Europa la Chicago”.

Unde nu putem fi de acord cu perspicacitatea lui Barbăneagră este în privința așa-zisei modestii a lui Eliade (p. 68). Să fim serioși: dacă e de găsit vreun cursur (fie și simpatic, în cele din urmă) omului, nu e nicidecum – așa cum îl birfea invidios Cioran – talentul lui în materie de public relations, ci orgoliul, fundamentalul impuls egocentric...

În fine. Din interviu luat profesorului Juan Martin Velasco, e de presupus că Bădiliță coace o lucrare despre *Eliade și teologia creștină*. Ar fi ceva foarte nimerit, mai ales că reducionismul barbar de tip Dubuisson face prozele. Dacă se va menține în plan etico-filosofic, evitînd să tragă chiar toată spuza pe turta etnoreligiosului, am putea avea parte de o decodare incitantă a gîndirii teologice a fostului apolog al virilității...

Ce-am vrut să spun e că avem de așteptat lucruri interesante de la energia răzbatătoare a lui Cristian Bădiliță. Și fiindcă am început sub semnul Humanitas, vă semnalez apariția primului volum, dintr-o suită de patru, cuprinzînd integral scrierile lui Mircea Eliade din 1921–1925 (*Cum am găsit piatra filozofală*, ediție de Mircea Handoca); se va merge pînă la 1928 inclusiv (vreo două mii de pagini). Dialogul, subteran și la suprafață, al generației '27 cu generația '90 continuă și e plin de învățăminte. Vom reveni.

POLIROM

colecția PLURAL
NOUȚĂȚI

Françoise Thom – Sfirșiturile comunismului

 Prefață: Liviu Antonesei
Traducere: Gabriela Gavril

Nikolai Berdiaev – Sensul istoriei

 Traducere: Radu Părpăuță
Prefață: Ilie Gyurcsik

Jean Baudrillard – Strategiile fatale

Traducere: Felicia Sicoie

P. Ricoeur, J.L. Marion, J.-L. Chrétien,
M. Henry – Fenomenologie și teologie
 Traducere: Nicolae Ionel
Postfața ediției: Ștefan Afloroaei

Comenzi la CP266, 6600, Iași Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111;

Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm;

E-mail: polirom@mail.cccis.ro;

CHRISTOPH BERTRAM

ÎN EXCLUSIVITATE

Reforma instituțiilor UE

Christoph Bertram este corespondent de politică externă la săptămânalul *Die Zeit* și un reputat specialist în probleme europene. Din 1974 pînă în 1982, a fost directorul Institutului Internațional pentru Studii Strategice de la Londra.

Este autor a numeroase lucrări pe teme de securitate europeană și atlantică. În luna octombrie a acestui an a fost în România, la invitația Institutului Goethe și a revistei „22”, participînd la lansarea volumului său *Europa în balanță*, publicat de editura Clavis. Textul pe care vi-l prezentăm în continuare a fost oferit în exclusivitate revistei „22”.

Lui Bill Clinton i-au trebuit cîțiva ani pînă cînd, în toamna anului 1995, a înțeles că administrația sa trebuia să-și revizuiască politica externă, nu numai pentru că acest lucru avea repercusiuni pe plan intern. Președintele a descoperit că, deși americanii nu sînt extraordinar de interesați de problemele internaționale, sînt în schimb nemulțumiți dacă țara lor pare lipsită de putere pe scena internațională. Astfel, Clinton a luat hotărîrea ca Statele Unite să intervină mult mai în forță în Bosnia. Războiul a fost oprit, Acordul de la Dayton a fost semnat, iar popularitatea președintelui a crescut.

Prin contrast, guvernele europene nu au avut niciodată îndoiele asupra faptului că politica externă are influențe pe plan intern. Unul dintre motivele pentru care sîrjînții populației pentru integrarea europeană a înregistrat un declin în toate statele membre este, după părerea acestora, nereușita Uniunii Europene în acțiunile întreprinse în Bosnia. De aceea, guvernele solicită găsirea unei soluții și așteaptă din partea Conferinței Interguvernamentale (IGC) să stabilească proceduri pentru o politică comună externă și de securitate mult mai eficientă.

Din păcate, aceasta este o speranță în van. Pentru majoritatea statelor membre ale UE, dacă nu chiar pentru toate, politica externă reprezintă ultima șansă de a-și păstra suveranitatea națională. O înaltă oficialitate de la Bonn îmi spunea cu nemulțumire: „Consiliul de Miniștri al UE comunizează totul, mai puțin pe el însuși”. Deci să nu credeți în apelurile la o „voce europeană în lume” mult mai eficientă pe care un ministru de externe al Uniunii le va face pe viitor. De fapt, el vrea să spună doar că vocea lui ar trebui auzită mult mai clar.

Dificultatea unei politici externe și de securitate comună a UE

O altă dovadă a existenței acestor afirmații cu dublu sens au reprezentat-o discuțiile din cadrul recentei întîlniri de la Birmingham a miniștrilor celor zece state membre ale Uniunii Europene Occidentale (UEO) și ai celor 17 țări, multe dintre ele din Europa de Est, care au statut de asociat la această organizație. „Dorim ca Europa să aibă polit ca externă a unei puteri recunoscute, care poate acționa din punct de vedere militar, dacă este necesar”, a declarat Hervé de Charette, ministrul Franței. În momentul în care Hans van den Broek, fost ministru de externe al Olandei, actualmente reprezentant al UE pentru afaceri internaționale, a sugerat că membrii UE ar trebui să se pregătească pentru organizarea unei acțiuni comune de menținere a păcii în Bosnia, avînd în vedere că trupele IFOR ale NATO părăsesc Bosnia anul viitor, același Hervé de Charette i-a replicat acestuia, în termeni foarte clari, că nu era problema lui să comenteze despre problemele NATO: „Conform unei zicale populare, fiecare trebuie să-și vadă de treaba lui și atunci vacile vor fi bine îngrijite”.

Cu alte cuvinte, miniștrii vor ca ei să fie singurii care să aibă grijă de problemele internaționale, așa cum au făcut de secole: nu transferînd responsabilitatea unui organism transnațional, ci menținîndu-și propriul control asupra problemelor, ca și cum vremurile bune ale statului național suveran se apropie de sfîrșit.

Dificultatea în a acorda prioritate unui interes comun, mai presus de orgoliile naționale, intervine mai ales în cazul în care statele membre ale „uniunii restrînse” sînt confruntate cu crize internaționale, în special cele care necesită folosirea forței armate. În astfel de situații, toate clișeele vechi ale diplomației naționale par a răsarî din arhive, iar diplomații

ai diverselor ministere de externe europene procedează asemenea predecesorilor lor în ceea ce privește crizele europene din trecut: scutură praful de pe vechile dosare și trăiesc cu iluzia că lumea nu s-a schimbat. Astfel, atunci cînd criza din Iugoslavia s-a transformat în război, Germania a fost suspectată de către aliații ei apropiați că ar încerca să-și restabilească o zonă de influență în Croația, iar Marea Britanie și Franța s-au raliat cu Serbia, ca și cum timpul s-ar fi oprit în loc de la primul război mondial. Crizele internaționale ne fac pe toți să cădem pradă instinctelor și prejudecăților din trecut, atunci cînd Europa era un teatru de competiție și rivalitate, și nu o uniune de națiuni și societăți interdependente.

Adevărata barieră în calea adoptării unei politici externe și de securitate comună constă tocmai în dificultatea de a rezolva de comun acord o situație de criză. Cu toate acestea, în mai multe zone de interes internațional, membrii Uniunii au puncte de vedere comune: în ce privește menținerea unui dialog continuu și sfîrș cu Statele Unite, în acțiunile de men-

ținere a păcii și progresului în Orientul Mijlociu, în relațiile cu Iranul și parteneriatul cu Rusia. Necesitatea primirii în Uniunea Europeană a mai multor noi democrații din Europa de Est, ajutorul acordat țărilor în curs de dezvoltare prin intermediul acordurilor comerciale și de asistență de tip Lome, precum și relațiile cu Asia și America Latină sînt, de asemenea, preocupări comune. Deoarece toate acestea au legătură cu politica externă, membrii UE trebuie să se pună de acord asupra unor probleme. Ei se consultă permanent și adesea formulează decizii de comun acord. În privința acordurilor și negocierilor comerciale internaționale, care reprezintă unul din aspectele importante ale politicii externe moderne, de mai mult timp – odată cu Tratatul de la Roma –, membrii UE au acordat Comisiei Europene dreptul de a acționa în numele Uniunii, iar Consiliului de Miniștri acela de a decide cu o majoritate de voturi. În ce privește domeniile specifice politicii externe, inclusiv cel economic, care este de importanță vitală, cooperarea dintre statele membre ale UE este caracterizată mai degrabă de consens decît de disensiuni.

În momentul în care se întîmplă ceva neprevăzut, cînd lucrurile nu decurg normal și trebuie luate decizii pentru a preîntîmpina o criză, guvernele UE au nefericită tendința de a nu se înțelege. Chiar în ceea ce privește guvernarea proprie, foarte rar se întîmplă ca acestea să facă față cu bine crizelor neașteptate. Însă împreună, de regulă, acționează cu

și mai mare dificultate. Necesitatea de a lua decizii cu rapiditate și eficiență face ca ei să recunoască mai greu importanța necesității de a pune interesul comun mai presus de cel național. Chiar și în perioada Războiului Rece, cînd guvernele occidentale erau unite prin scopul comun de contracarare a puterii militare sovietice, de multe ori ar fi fost dificil să acționeze unite fără influența americanilor. În prezent, cînd nu mai există acest pericol, reacția lor instinctivă la o criză majoră este aceea de a pretinde că fiecare dintre ele este afectat de aceasta în mod diferit.

Avem nevoie în Europa de un Richard Holbrooke

Există posibilitatea ca vreuna din propunerile avansate pînă acum de IGC să schimbe această tendință? Mă îndoiesc. Desigur, ar fi de mare ajutor existența unui centru de decizie unde guvernele europene și Comisia Europeană să poată strînge și pune la dispoziție informații cu privire la posibilele situații de criză și să conceapă scenarii de rezolvare a acestora; un plan comun va facilita o acțiune comună. Ar fi, de asemenea, foarte utilă numirea unei oficialități în funcția de coordonator de politică externă, fie d-l Pesc – din guvernul francez –, fie Secretarul General al Consiliului; în cazul unei situații de criză, ar exista, deci, cel puțin cineva a cărui sarcină ar fi aceea de a anunța guvernele membre, de a pregăti propuneri pentru o soluție comună și, probabil, chiar de a conduce o misiune de cercetare a faptelor în regiunile afectate. Toate acestea ar fi, fără îndoială, utile.

Dar în cazul oricărei crize grave nu e nevoie de prea mult pentru ca reflexele guvernelor să fie controlate. Dacă d-l Pesc ar încerca să preia funcția de manager al crizelor europene, foarte curînd el ar fi dezaprobat de către grupul de miniștri de externe ai UE, care ar repeta în cor cuvintele lui De Charette: „Conform unei zicale populare, fiecare trebuie să-și vadă de treaba lui – și atunci vacile ar fi bine îngrijite”. În loc să demonstreze că este unită, Uniunea ar arăta, încă o dată, că este fragmentată. În loc să-și impresioneze partenerii internaționali și propriii cetățeni, ea l-ar dezamăgi. În loc să determine o creștere a sprijinului populației în favoarea integrării europene, diferența dintre vorbe și fapte ar eroda și suportul de care se bucură încă integrarea.

Liderii politici europeni pretind că Uniunea trebuie să învețe „să vorbească cu o singură voce” în ce privește problemele internaționale. Ei recunosc că avem nevoie în Europa de un Richard Holbrooke, energicul diplomat al SUA care a impulsionat Acordul de la Dayton, din toamna trecută. Dar, în același timp, se asigură ca nici un Holbrooke european să nu apară. Nici o procedură nouă, nici o nouă funcție superioară, nici o nouă regulă de vot a majorității din Consiliul de Miniștri privind probleme de politică externă nu vor fi în măsură să se opună acestei rezistențe. Maastricht I a instituit deja o procedură de vot a majorității, pe care Consiliul European a acceptat-o ca pe „o acțiune comună”. Pînă acum au existat cîteva astfel de acțiuni comune, majoritatea dintre ele, cu excepția administrării UE a orașului bosniac Mostar divizat, privind probleme mai puțin importante. Nu este vorba de crize naționale, ci de existența unei atitudini de natură psihică, adînc înrădăcinată în cadrul instituțiilor noastre de politică externă.

Pentru a reduce prăpastia existentă între vorbe și fapte, nu cantitatea de vorbe trebuie să crească. Chiar în eventualitatea că IGC ar cădea de acord asupra unei proceduri îmbunătățite pentru definirea și implementarea politicii externe a Uniunii Europene, ceea ce este puțin probabil, următoarea situație de criză va demonstra că nu au fost decît vorbe goale. Rămîne o singură soluție: de a adapta ambițiile Uniunii Europene la realitate. Fără îndoială, este cazul să fie îmbunătățită coordonarea strategiei și stabilirea unui plan pentru situațiile de criză în cadrul Uniunii; probabil că, peste ani, aceasta va conduce la o politică externă coerentă, chiar atunci cînd o situație de criză reclamă acționarea cu rapiditate. Pentru moment, acest lucru nu se întîmplă. De aceea, este mai bine ca IGC să practice modestia în problemele de politică externă. Acest lucru va duce la creșterea credibilității ei.

(Subtitlurile aparțin redacției)

Traducere de ADRIANA BOBEICA

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncți); ANDREI CÔRNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); LIGIA CĂLIN (reporter); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUCĂ (tehoredactor); RADU DOBĂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ȘTEFAN (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (contabil); IULIANA FLOREA (casier); ADRIANA BOBEICA (secretariat); IULIAN STOIAN, LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter).
Responsabil de număr: OANA ARMEANU

Rubrici permanente: ȘERBAN ORESCU, TIA ȘERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATĂPIEVICI (eseu); CEZAR BALTAG (istoria religiilor); MAGDA CĂRNECI (cultură); DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară); ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI SORA, ȘERBAN PAPAȘOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISHNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATĂPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”.
Redacția și administrația: București,
Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76;
Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761